

Digitalizarea IMM-urilor din România

O evaluare a nivelului de digitalizare al IMM-urilor
din România și recomandări pentru creșterea
nivelului lor de digitalizare

Iunie 2023

Banca Europeană
de Investiții

Comisia
Europeană

Digitalizarea IMM-urilor din România

O evaluare a nivelului de digitalizare al IMM-urilor
din România și recomandări pentru creșterea
nivelului lor de digitalizare

Iunie 2023

Banca Europeană
de Investiții

Comisia
Europeană

Digitalizarea IMM-urilor din România

O evaluare a nivelului de digitalizare al IMM-urilor din România și recomandări pentru creșterea nivelului lor de digitalizare
Iunie 2023

Acest raport a fost întocmit la solicitarea Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene din România de către serviciile de consultanță BEI, cu scopul de a întreprinde un studiu care să susțină eforturile de stimulare a nivelului de digitalizare al IMM-urilor din România. Studiul trebuia să includă o evaluare a barierelor în calea digitalizării, a celor mai adecvate tipuri de sprijin și a instrumentelor care pot fi utilizate pentru a permite furnizarea de finanțare suplimentară care să conducă agenda digitalizării în sectorul IMM-urilor.

Raport întocmit de experții BEI: Brendan McDonagh, Teodora Tătaru, Dara Nikolova și Lara Tassan-Zanin, cu sprijinul echipei de consultanți: Oliver Wyman GmbH

Acest raport a fost realizat cu finanțare de la Uniunea Europeană prin intermediul Platformei europene de consiliere în materie de investiții.

© Banca Europeană de Investiții, 2023.

Toate drepturile rezervate.

Toate întrebările cu privire la drepturi și licențe se vor adresa la publications@eib.org

Pentru informații suplimentare privind activitățile BEI, consultați site-ul nostru, www.eib.org.

De asemenea, ne puteți contacta la adresa info@eib.org.

Publicat de Banca Europeană de Investiții.

Banca Europeană de Investiții
98 -100, boulevard Konrad Adenauer
L-2950 Luxembourg
+352 4379-1
info@eib.org
www.eib.org
twitter.com/eib
facebook.com/europeaninvestmentbank
youtube.com/eibtheeubank

Declarație legală

Acest raport nu trebuie considerat ca fiind o reprezentare a punctelor de vedere ale Băncii Europene de Investiții (BEI), ale Comisiei Europene sau ale altor instituții și organisme ale Uniunii Europene (UE).

Orice opinii exprimate aici, inclusiv interpretarea (interpretările) reglementărilor, reflectă opiniile actuale ale autorului (autorilor), care nu corespund neapărat cu opiniile BEI, ale Comisiei Europene sau ale oricăror alte instituții și organisme UE. Opiniile exprimate aici pot diferi de opiniile expuse în alte documente, inclusiv în lucrări similare de cercetare, publicate de BEI, Comisia Europeană sau orice alte instituții și organisme ale UE. Conținutul acestui raport, inclusiv opiniile exprimate, este actual la data publicării menționată mai sus și se poate modifica fără notificare. BEI, Comisia Europeană și alte instituții sau organisme UE nu fac, respectiv nu acordă nicio declarație sau garanție, expresă sau implicită, și nu își asumă, respectiv nu își vor asuma nicio răspundere sau responsabilitate cu privire la acuratețea sau completitudinea informațiilor conținute în prezentul document și orice astfel de răspundere este declinată în mod expres. Informațiile conținute în acest raport nu constituie consultanță de investiții, juridică sau fiscală și nici nu trebuie utilizate ca atare. Trebuie solicitată întotdeauna consultanță profesională specifică în mod separat înainte de a întreprinde orice acțiune bazată pe acest raport. Reproducerea, publicarea și retipărirea sunt permise doar cu autorizația prealabilă scrisă din partea autorilor.

Tipărit pe hârtie FSC® .

Cuprins

Contextul actual al IMM-urilor din România	1
Digitalizarea și productivitatea IMM-urilor	4
Caracteristicile principale ale digitalizării în România	5
Zone forte	5
Dificultăți	5
Diferențele regionale în privința digitalizării	6
Digitalizarea și diferențele legate de gen	8
Structuri de sprijin existente pentru digitalizarea IMM-urilor	9
Alți factori externi care stimulează digitalizarea.....	10
Bariere semnificative în calea digitalizării	11
Recomandări și studii de caz internaționale	16
(1) Reducerea decalajului de cunoștințe și capacități și asigurarea unei strategii și coordonări naționale	17
(2) Abordarea deficitului de finanțare	21
(3) Susținerea dezvoltării ecosistemului mai larg de inovare	23
Eforturi suplimentare pentru dezvoltarea ecosistemului de inovare și digitalizare	24

Platforma europeană de consultanță în materie de investiții¹ și grupul Oliver Wyman au realizat un studiu pentru a identifica barierele care împiedică digitalizarea întreprinderilor mici și mijlocii (IMM-uri) românești și pentru a oferi recomandări de reducere a acestor bariere. În această analiză, prin digitalizare se înțelege „utilizarea tehnologiilor digitale pentru a schimba un model de afaceri și pentru a oferi noi oportunități de generare de venituri și de valoare adăugată; este procesul de trecere la o afacere digitală.”² Studiul se bazează pe o abordare în patru pași, prezentată mai jos:

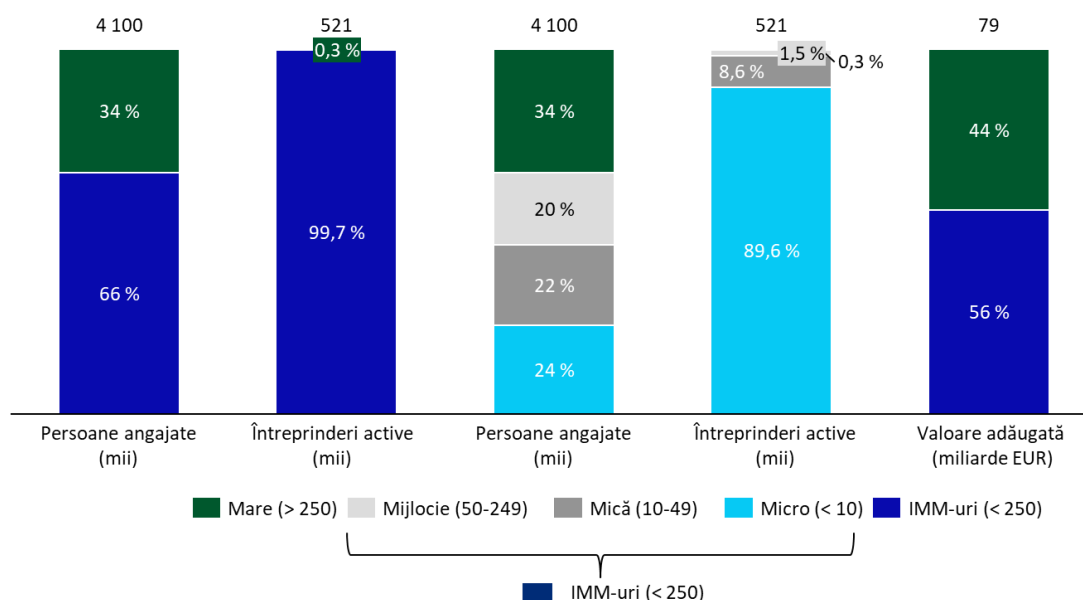
Evaluarea situației actuale a digitalizării întreprinderilor din România.

1. **Identificarea barierelor în calea digitalizării IMM-urilor românești**, analizând atât cererea, cât și oferta de soluții digitale și inițiativele guvernamentale existente menite să faciliteze accesul la acestea.
2. **Trecerea în revistă a abordărilor utilizate în jurisdicțiile similare**, identificând studii de caz privind digitalizarea IMM-urilor la nivel mondial (inclusiv Franța, Estonia, Portugalia, Germania, Polonia, Croația și Ungaria).
3. **Identificarea și prioritizarea recomandărilor** pentru creșterea nivelului de digitalizare al IMM-urilor românești.

Contextul actual al IMM-urilor din România

Întreprinderile mici și mijlocii joacă un rol central în economia românească. Acestea reprezintă 99,7 % din numărul total de companii active (aproximativ 521 000 IMM-uri), aproximativ 66 % din totalul angajării forței de muncă în sectorul privat nefinanciar și aproximativ 56 % din valoarea adăugată brută (VAB).³ Microîntreprinderile (care au mai puțin de zece angajați și o cifră de afaceri mai mică de 2 milioane EUR) reprezintă cel mai mare segment în ceea ce privește întreprinderile active (aproximativ 90 % din toate IMM-urile). Interesant este că, deși întreprinderile mari sunt cele mai puține ca număr (reprezentând doar 0,3 % din întreprinderile active), ele oferă cea mai mare pondere a angajării forței de muncă (aproximativ 34 % din totalul angajării în sectorul privat non-financiar).

Figura 1: IMM-urile în România în 2021 — Ponderea procentuală a IMM-urilor la nivelul variabilelor cheie⁴

¹ Platforma europeană de consultanță în materie de investiții (EIAH) este un parteneriat între Grupul Băncii Europene de Investiții și Comisia Europeană în cadrul Planului de investiții pentru Europa. EIAH este conceput pentru a acționa ca un punct unic de acces la diferite tipuri de servicii de consultanță și asistență tehnică. Acesta sprijină identificarea, pregătirea și dezvoltarea de proiecte de investiții în cadrul Uniunii Europene. Pornind de la succesul EIAH și al altor programe de consultanță, BEI și Comisia Europeană au convenit să furnizeze know-how tehnic, financiar și strategic promotorilor de proiecte, autorităților regionale și naționale și intermediarilor financiari în cadrul Platformei de consultanță InvestEU.

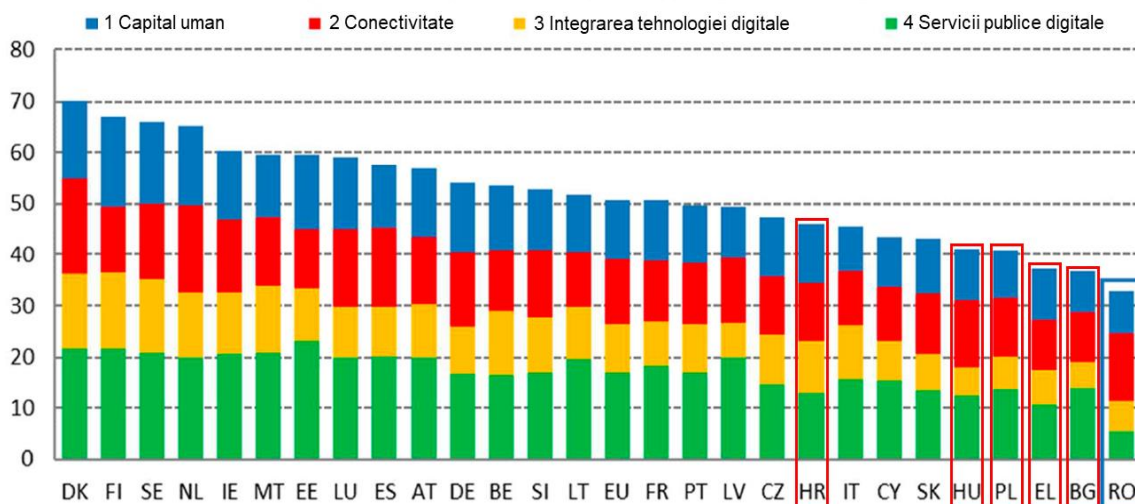
² Gartner. Glosar de tehnologia informației. Disponibil la: <https://www.gartner.com/en/information-technology/glossary/digitalization>

³ Comisia Europeană (2021). Fișă de informații IMM-uri România 2021. Disponibil la: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/46088>

⁴ Comisia Europeană (2021). Fișă de informații IMM-uri România 2021. Disponibil la: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/46088>

Cu toate acestea, productivitatea generală a întreprinderilor mici și mijlocii din România pare să fie mai mică decât media UE și decât cea din țările comparabile din UE. Valoarea adăugată per persoană angajată la nivel de IMM-uri este de aproximativ 16 500 EUR pentru întreprinderile mici și mijlocii, în general, și 16 200 EUR pentru microîntreprinderi. Aceasta este semnificativ mai mică decât media UE de aproximativ 40 000 EUR pentru întreprinderile mici și mijlocii, în ansamblu, și 31 000 EUR pentru microîntreprinderi. Situația este similară și dacă ne uităm la țări comparabile, precum Ungaria, Croația și Polonia. Valoarea adăugată aproximativă per angajat este de 19 800 EUR în Ungaria (cu aproximativ 20 % mai mult față de cea din România), 20 500 EUR în Croația (cu aproximativ 25 % mai mare decât în România) și 20 700 EUR în Polonia (tot cu aproximativ 25 % mai mare decât în România).

Figura 2: Clasamentul la nivelul Indicelui economiei și societății digitale (DESI) 2021⁵

Conform indicatorilor stabiliți la nivelul UE, nivelul de digitalizare al întreprinderilor mici și mijlocii românești este, de asemenea, mai scăzut decât în majoritatea celorlalte țări europene, inclusiv în cele mai apropiate țări comparabile.⁶ La nivelul Indicelui economiei și societății digitale 2021 (mai sus), care reprezintă o evaluare anuală a digitalizării țărilor UE, România s-a clasat pe ultimul loc: locul 27 din 27 de țări. Indicele măsoară digitalizarea la nivelul a patru componente – capitalul uman, integrarea tehnologiei digitale (în cadrul activităților de afaceri), servicii publice digitale și conectivitate.⁷

În România, productivitatea variază în mod semnificativ între regiuni, la fel și nivelul de digitalizare. Folosind standardul puterii de cumpărare (PPS)⁸ drept indicator al productivității, Bucureștiul este cea mai productivă regiune, urmată de Cluj și regiunea de nord-vest, cu mai multe zone rurale rămase în urmă la nivelul ambilor indicatori. După cum am observat la nivel de țară, pare să existe și o corelație între productivitate și nivelul de digitalizare la nivel regional, nivelul de digitalizare fiind cel mai ridicat în regiunile cu cea mai mare productivitate: Cluj, București și regiunea nord-vest.⁹

⁵ Comisia Europeană. Indicele economiei și societății digitale (DESI) 2021. Disponibil la: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/digital-economy-and-society-index-desi-2021>

⁶ Pentru a evalua nivelul de digitalizare în România, acest studiu ia în considerare mai mulți indicatori disponibili la nivel european (de exemplu, DESI și Indicele de intensitate digitală (DI)); Eurostat și fișele informative SBA). Acest lucru este important pentru a putea face comparații între țări pe baza unor dimensiuni comparabile și pentru a identifica ceea ce generează diferențele. Disponibilitatea seriilor temporale a fost un alt element cheie luat în considerare la selectarea indicilor și a indicatorilor pentru analiză. Acolo unde este posibil, studiul completează rezultatele acelor indici și indicatori cu sondaje, interviuri și cercetări.

⁷ Comisia Europeană. Indicele economiei și societății digitale (DESI) 2021. Disponibil la: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>

⁸ Eurostat. Disponibil la:

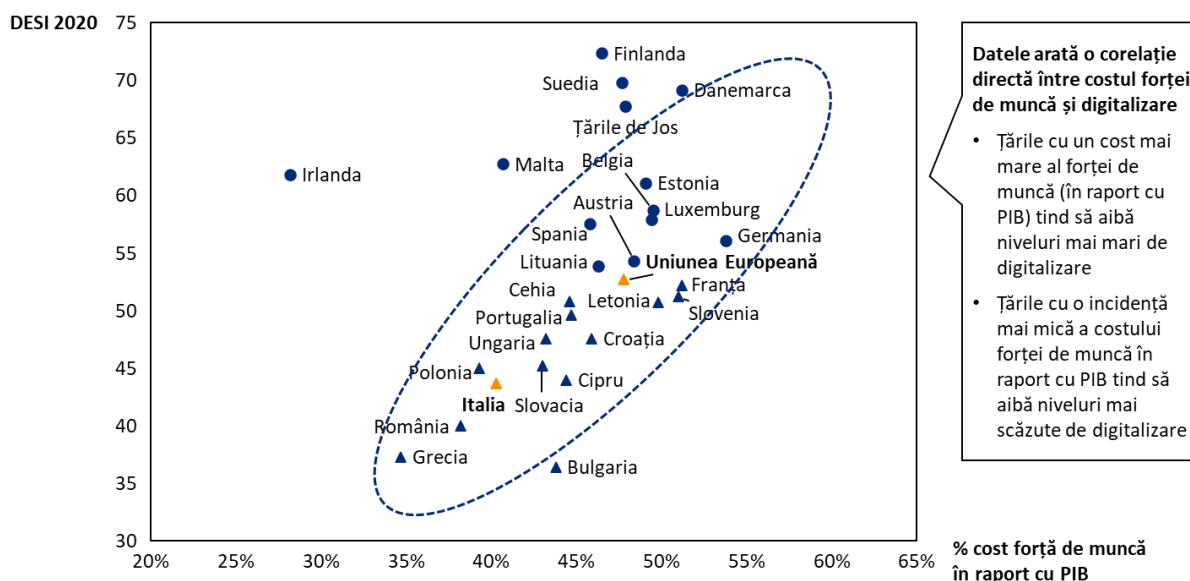
https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TGS00006/default/map?lang=en&category=na10.nama10.nama_10reg.nama_10r_g_dp; standardul puterii de cumpărare este o valoare exprimată în raport cu media UE, care este stabilită ca fiind egală cu 100. Ca atare, dacă standardul PPS al unei țări/regiuni este mai mare decât 100, aceasta înseamnă că nivelul PIB-ului pe cap de locuitor al respectivei țări este mai mare decât media UE. Deși încă nu este un indicator perfect obiectiv, PPS permite comparații semnificative ale volumului de PIB între țări, oferind un indicator comun care elimină diferențele de niveluri de preț. Trebuie reținut faptul că indicele oferă comparații punctuale între țări, mai degrabă decât comparații temporale.

⁹ Browser de date Eurostat. Pentru mai multe informații consultați secțiunea *Caracteristicile principale ale digitalizării în România*.

Costul mai scăzut al forței de muncă din România, în comparație cu alte țări europene, ar putea explica parțial nivelul scăzut de digitalizare al IMM-urilor românești față de țările comparabile; cu toate acestea, este necesară o evaluare mai detaliată a obstacolelor din calea digitalizării. O corelație pozitivă între performanța DESI și costul forței de muncă (ca procent din produsul intern brut) poate fi observată la nivelul statelor membre ale UE. Țările cu o incidență mai mică a costului forței de muncă în raport cu PIB (inclusiv România) tind să aibă niveluri mai scăzute de digitalizare. Deși sunt necesare analize suplimentare pentru a formula concluzii cu privire la relația dintre acești doi factori (cum ar fi ajustarea referitoare la costul vieții), datele măsurate par să sugereze că, acolo unde costul forței de muncă este mai mic, este posibil ca întreprinderile să simtă o nevoie mai puțin urgentă de a digitaliza. Poate însuși corolarul acestei ipoteze este un factor determinant: există stimulente mai mari pentru digitalizare în cazul întreprinderilor din țările în care costul mediu al forței de muncă este mai mare, pentru a se asigura că acestea obțin cea mai mare valoare de la angajați. De exemplu, Lituania, Estonia și Croația au costuri cu forța de muncă mai mari ca proporție din PIB decât România și niveluri mai ridicate de digitalizare.¹⁰

Figura 3: Costul forței de muncă¹¹ (% din PIB) și scorul DESI (2020)

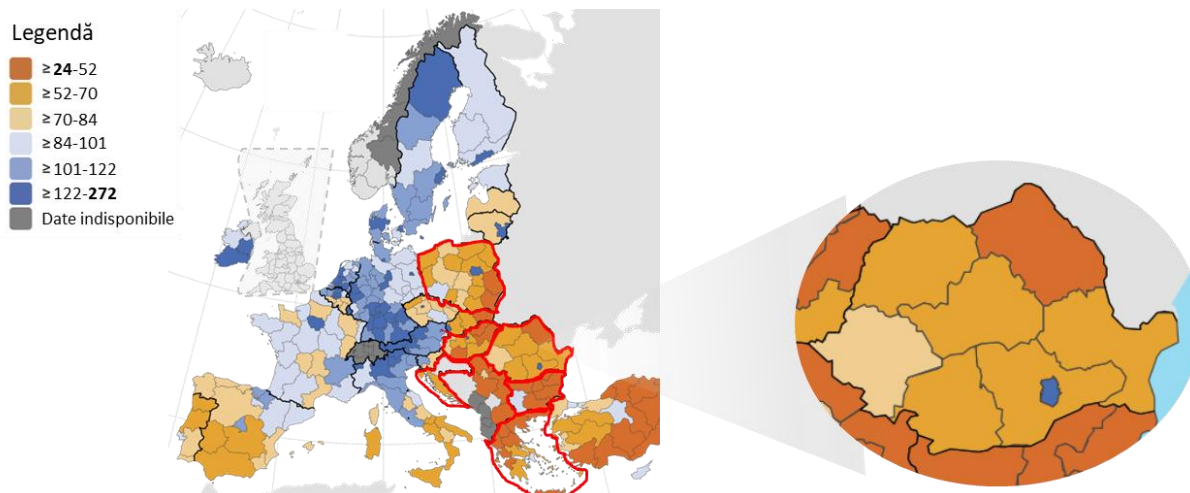

¹⁰ DESI 2020 și Eurostat (2019).

¹¹ Eurostat: Câștigul salarial este definit ca remunerația totală, în numerar sau în natură, plătită de un angajator unui angajat în schimbul muncii prestate de acesta. Aici sunt incluse și contribuțiile de asigurări sociale plătite de angajator.

Digitalizarea și productivitatea IMM-urilor

Figura 4: PIB-ul regional în țările UE și în România, măsurat în standardul puterii de cumpărare pe locuitor ca % din media UE27 din 2020, folosind regiunile NUTS 2¹²

Cu toate că productivitatea este influențată de mai mulți factori combinați, unul dintre factorii care generează o productivitate scăzută¹³ în România în comparație cu media UE poate fi reprezentat de nivelul mai scăzut de digitalizare al întreprinderilor mici și mijlocii românești, care s-au clasat ultimele în Indicele economiei și societății digitale 2021 (o clasare generală de 32,9 față de media de 50,7 pentru IMM-urile din UE).¹⁴ Pentru referință, țara cu cel mai mare scor a fost Danemarca, cu un scor de 70.¹⁵ Se pare că există o anumită corelație între productivitatea IMM-urilor dintr-o țară și nivelul de digitalizare al țării respective (conform DESI). De exemplu, dacă observăm țările care au un scor apropiat de cel al României în indice, de exemplu Bulgaria, Ungaria, Grecia, Polonia și Croația (încercuite cu roșu pe harta de mai sus), aceste țări se află în general la niveluri de productivitate mai scăzute în cadrul Uniunii Europene (marcate cu portocaliu).

Dacă comparăm harta din Digitalizarea și productivitatea IMM-urilor

cu clasamentele DESI 2021, pare să existe o corelație între țările cu poziții inferioare în clasament. Există câteva excepții, de exemplu Spania. Conform indicatorului de mai sus, aceasta se află la capătul inferior al spectrului de productivitate, dar pe locul nouă în indicele 2021, cu un scor de 60,8 (din 100), cu mult peste media UE de 52,3.¹⁶ Cu toate acestea, în ansamblu, pare să existe o anumită corelație, deși acest lucru, desigur, nu presupune cauzalitate.

¹² Eurostat. Disponibil la:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TGS00006/default/map?lang=en&category=na10.nama10.nama_10reg.nama_10r_g_dp

¹³ Potrivit OCDE, cei mai proeminenți factori ai productivității scăzute în România includ povara pe care un sistem complex de licențiere și autorizare o impune întreprinderilor, regimul ineficient de insolvență care împiedică „distrugerea creativă” a companiilor neviabile în detrimentul altelor mai viabile, încrederea scăzută în instituții indusă de probleme de corupție nerezolvate și instabilitatea legislativă. Sursa: OCDE. Studiu economic pentru România 2022.

¹⁴ Comisia Europeană. Indicele economiei și societății digitale (DESI) 2021. Disponibil la: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/digital-economy-and-society-index-desi-2021>

¹⁵ Comisia Europeană. Indicele economiei și societății digitale (DESI) 2021. Disponibil la: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/digital-economy-and-society-index-desi-2021>

¹⁶ Comisia Europeană. Indicele economiei și societății digitale (DESI) 2021. Disponibil la: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>

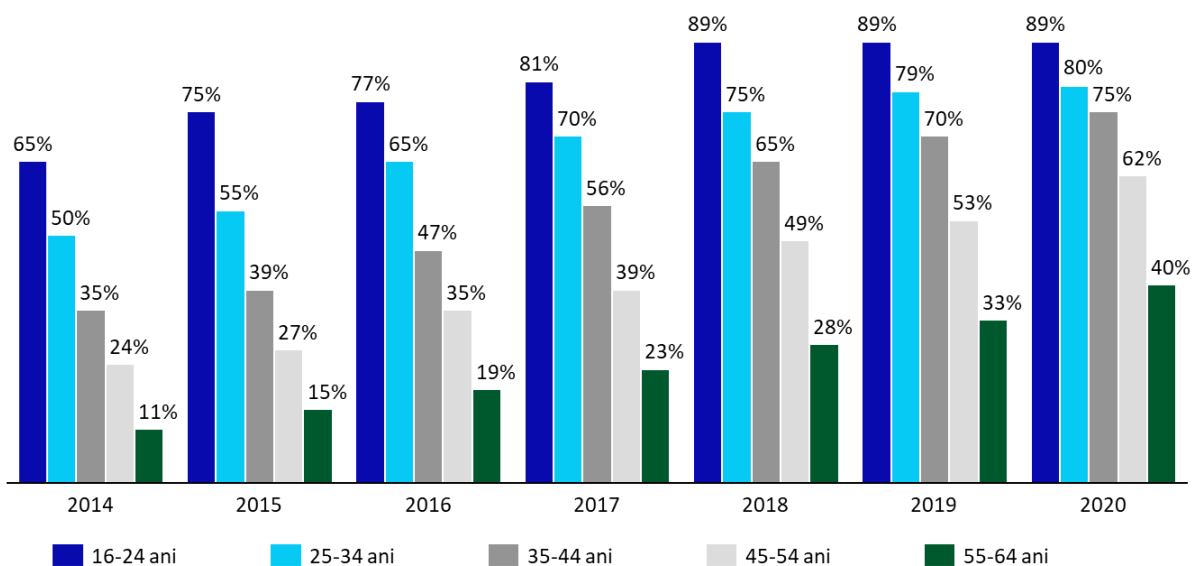
Caracteristicile principale ale digitalizării în România

Zone forte

În ciuda clasării generale mai scăzute, România este lider într-o serie de domenii importante. **Infrastructura de conectivitate este cea mai relevantă în acest context: este singura zonă în care România are un scor mult peste media UE, ocupând locul zece din 27.** România se află la sau peste media UE la mai mulți indicatori de furnizare, cum ar fi acoperirea rețelei fixe de foarte mare capacitate (VHCN) (76 % față de media UE de 59 %), ceea ce reflectă concurența puternică bazată pe infrastructură din România, în special în zonele urbane. În timp ce acoperirea 4G a atins media UE de 99,7 % în 2020, pregătirea 5G în 2021 a rămas semnificativ mai mică în România, la 21 %, comparativ cu media UE de 51 %. Acest lucru sugerează că România a dobândit cel puțin unele dintre condițiile prealabile legate de infrastructură pentru digitalizare și, prin urmare, ar trebui să fie relativ bine plasată pentru a-și îmbunătăți nivelul de digitalizare.¹⁷

Utilizarea tehnologiei a crescut constant de-a lungul anilor; cu toate acestea, există decalaje între diferitele categorii de vârstă, abilitățile și utilizarea fiind cele mai înalte în rândul „nativilor digitali” mai tineri și cele mai scăzute în rândul persoanelor în vârstă, așa cum arată graficul de mai jos. Graficul arată, de asemenea, creșterea utilizării zilnice a internetului în rândul populației românești începând cu 2014, ceea ce sugerează o creștere a confortului și a încrederii față de tehnologiile digitale și de internet de-a lungul timpului.

Figura 5: Comisia Europeană: Utilizatorii zilnici ai internetului din România după categoria de vârstă, 2020¹⁸

Dificultăți

Cu toate acestea, România are o performanță semnificativ inferioară în alte domenii importante. Digitalizarea serviciilor publice și nivelul capitalului uman digital sunt domeniile în care România se află pe ultimul loc din UE27:

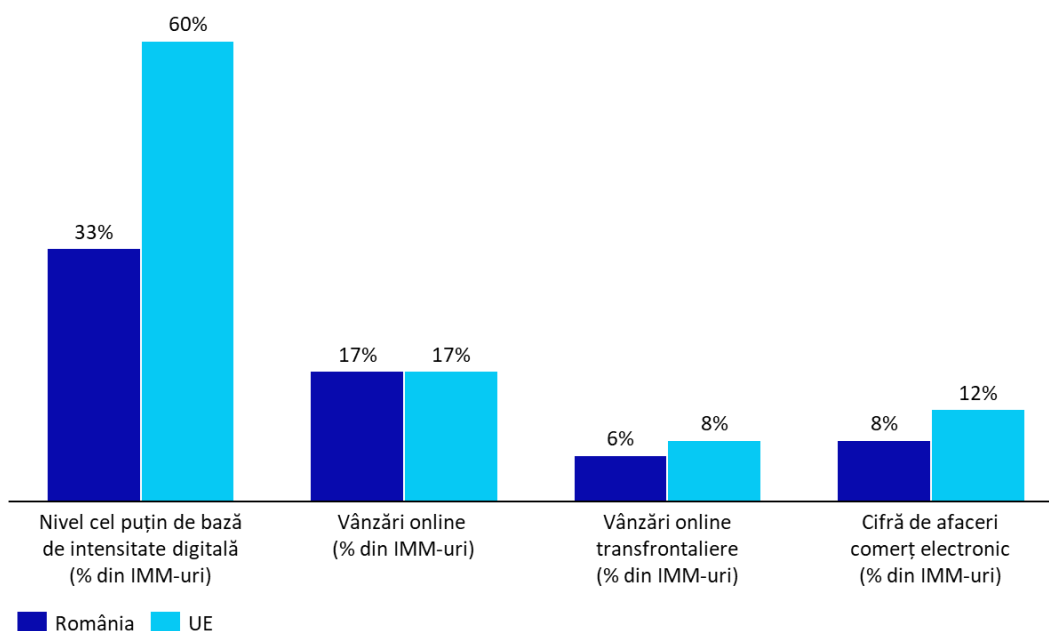
- În ceea ce privește **serviciile publice digitale** pentru afaceri, România a obținut un scor de 49/100, față de media UE de 84. Acesta este un factor cheie al scorului general scăzut al României, atât numeric, cât și în termeni reali, deoarece reprezintă o cauză potențială a digitalizării scăzute în rândul persoanelor fizice și al întreprinderilor. Dacă serviciile guvernamentale nu sunt digitalizate și guvernul nu este un model de urmat în domeniul activităților digitale, persoanele fizice și întreprinderile sunt mai puțin motivate să se digitalizeze.

¹⁷ Comisia Europeană. Indicele economiei și societății digitale (DESI) 2021. Disponibil la: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>

¹⁸ Browser de date Eurostat.

- În ceea ce privește **capitalul uman**, unul dintre principalii factori ai scorului scăzut al României sunt competențele digitale scăzute: doar 31 % din populație are cel puțin abilități digitale de bază, față de media UE de 56 %. De asemenea, România duce o lipsă semnificativă de specialiști în TIC, aceștia reprezentând doar 2,4 % din forța de muncă, față de media UE de 4,3 %. Interesant este că proporția de absolvenți de facultate în domeniul TIC este, de fapt, semnificativ mai mare în România decât media UE – 6,3 % față de 3,9 %. Acest lucru sugerează că absolvenții români din domeniul TIC fie nu sunt angajați în roluri TIC, fie părăsesc România pentru locuri de muncă TIC, un veritabil proces de „exod al creierelor”. Interveniurile realizate și dovezile anecdotice coroborează scorurile scăzute ale României la nivelul ambelor elemente prezentate anterior.¹⁹
- În ceea ce privește **digitalizarea întreprinderilor** (integrarea tehnologiei digitale [în cadrul activităților de afaceri]), situația este similară: România a ocupat locul 25 din 27, cu un punctaj de 23,8, comparativ cu media UE de 37,6. Doar 33 % dintre întreprinderile mici și mijlocii din România s-au dovedit a avea cel puțin un nivel de bază de intensitate digitală (comparativ cu media UE de 60 %) și, de asemenea, ele sunt în decalaj în ceea ce privește instrumentele digitale, cum ar fi utilizarea schimbului electronic de informații, rețelele de socializare, tehnologii de lucru cu volume mari de date și tehnologii/servicii de tip cloud computing. Întreprinderile românești sunt, de asemenea, semnificativ în urmă față de media UE în ceea ce privește pregătirea angajaților în domeniul TIC: doar 6 % dintre întreprinderile din România oferă acest tip de facilitare, față de media UE de 20 %.²⁰

Figura 6: DESI 2021, componenta de integrare a tehnologiei digitale: România vs. media UE²¹

Diferențele regionale în privința digitalizării

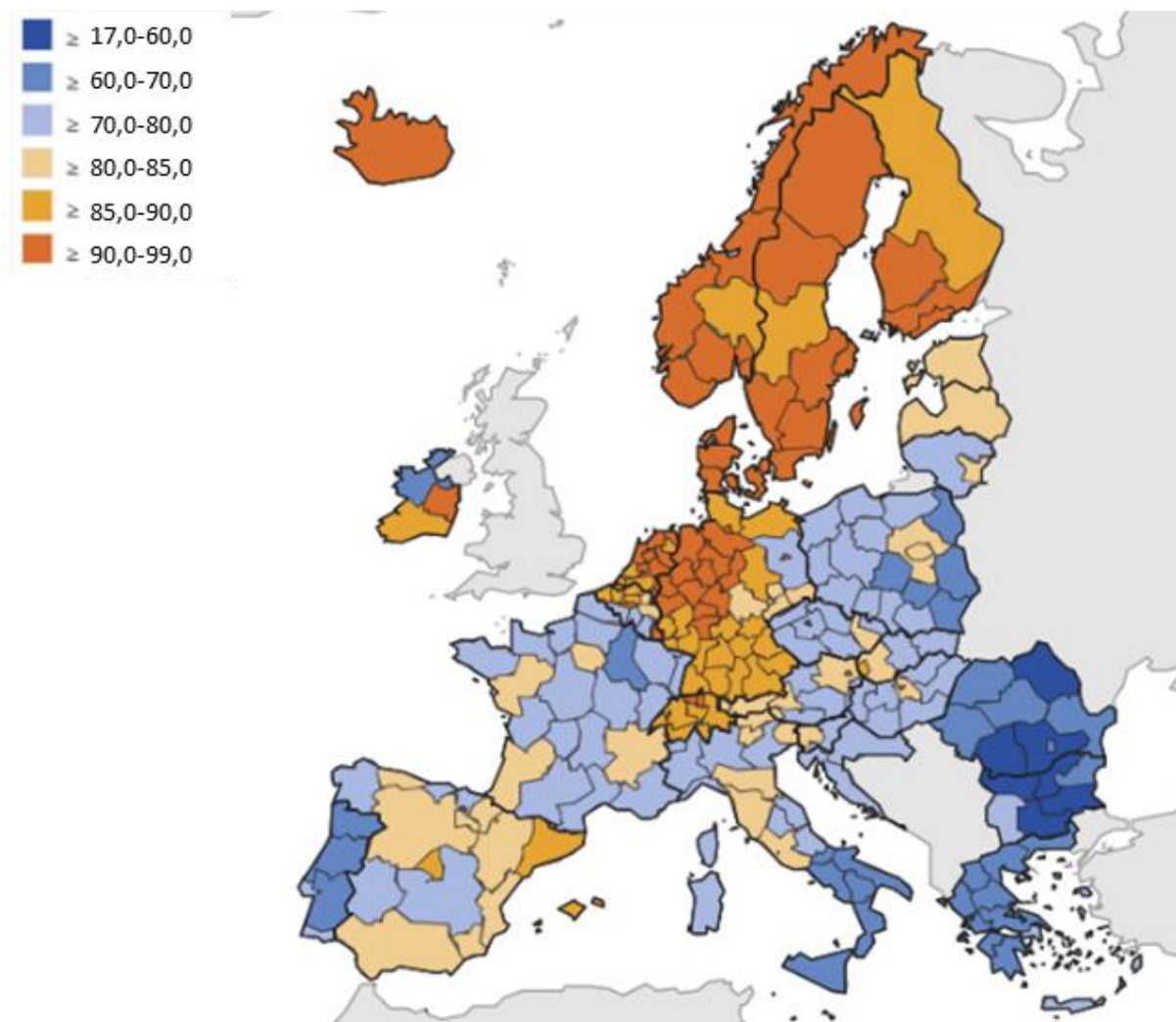
Nivelul de digitalizare în rândul întreprinderilor și persoanelor fizice din România diferă și de la o regiune la alta: deloc surprinzător, în cea mai mare parte, nivelul de digitalizare este mai ridicat în orașe decât în zonele mai rurale și este cel mai ridicat în București, Cluj și nord-vest. Un indicator util privind dezvoltarea digitală este numărul de utilizatori zilnici de internet. În 2020, procentul de adulți care accesau internetul în fiecare zi a fost mai mic în România decât aproape în tot restul Uniunii Europene. În timp ce media UE era de 80 % din populație, în România era situat aproape de 60 %. În interiorul României, proporția utilizatorilor zilnici de internet a fost cea mai mare în București și nord-vest. Deloc surprinzător, interviurile noastre au relevat că, din cauza pandemiei, aceste cifre au crescut semnificativ în România și în toată Europa. Totuși, tendința generală în România față de alte țări din UE rămâne aceeași, chiar dacă decalajul s-a redus marginal.

¹⁹ Comisia Europeană. Indicele economiei și societății digitale (DESI) 2021. Disponibil la: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/digital-economy-and-society-index-desi-2021>

²⁰ Comisia Europeană. Indicele economiei și societății digitale (DESI) 2021. Disponibil la: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/digital-economy-and-society-index-desi-2021>

²¹ Comisia Europeană. Indicele economiei și societății digitale (DESI) 2021. Disponibil la: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/digital-economy-and-society-index-desi-2021>

Figura 7: Comisia Europeană: Utilizatori zilnici de internet în țările UE și în România, 2020²²

Competențele digitale sunt, de asemenea, mai mari în rândul persoanelor care locuiesc în orașe decât în rândul celor care locuiesc în zonele rurale. Raportul Comisiei Europene și Eurostat *Viața urbană și rurală în UE* a analizat proporția persoanelor cu vârsta cuprinsă între 16 și 74 de ani cu abilități digitale de bază și dacă locuiesc în orașe mari, orașe și suburbii sau în zone rurale. În cazul României, raportul a constatat un decalaj între zonele rurale, care sunt cel mai puțin digitalizate (puțin peste 20 %), orașe și suburbii (puțin peste 30 %) și orașe mari (40 %). Aceste date sunt din 2019, iar nivelul de digitalizare în rândul populației din România (și din alte țări) a crescut semnificativ de la pandemia Covid-19. Cu toate acestea, potrivit interviurilor noastre, tendința generală pe care o observăm mai jos privind digitalizarea mai mare în orașe decât în zonele rurale se aplică în continuare.²³

²² Browser de date Eurostat.

²³ Comisia Europeană, Eurostat, *Viața urbană și rurală în UE*, 2020. Disponibil la: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/edn-20200207-1>

Digitalizarea și diferențele legate de gen

Dacă luăm în considerare nivelul de digitalizare din perspectivă de gen, deși există câteva puncte forte cheie – de exemplu, România se află pe locul cinci în Uniunea Europeană privind proporția de absolvenți de profile științifice, tehnologie, inginerie și matematică (STEM) care sunt femeile – există de asemenea, două provocări principale:

- În primul rând, la majoritatea indicatorilor, în special la competențele digitale de bază, femeile au performanțe ușor mai mici decât bărbații în România, dar, în general, diferența nu este semnificativă.
- În al doilea rând, femeile din România au rezultate semnificativ mai slabe, în medie, decât femeile din Uniunea Europeană.

Tabelul de mai jos prezintă rezultatele Tabloului de bord privind femeile în sectorul digital din 2021 al Comisiei Europene, care stă la baza acestor concluzii. Prin urmare, se pare că performanța scăzută a femeilor din România în comparație cu media UE nu este determinată de factori specifici de gen, ci mai degrabă de aceiași factori care conduc la nivelul general mai scăzut de digitalizare în rândul populației. Există anumite domenii în care femeile din România au performanțe bune în comparație cu media UE – de exemplu, absolventele STEM, unde România ocupă locul cinci în Uniunea Europeană, 16 din 1 000 de femei cu vârsta cuprinsă între 20 și 29 de ani fiind absolvente STEM (față de media UE de 14 și valoarea pentru bărbații români de 19,3). În mod similar, Indicele economiei și societății digitale 2021 a raportat că 26 % dintre specialiștii TIC din România erau femei în 2020, semnificativ mai mare decât media UE de 19 %.

Tabel 1: Comisia Europeană: Tabloul de bord privind femeile în sectorul digital 2021, România²⁴

	România				UE	
	Femei		Bărbați		Femei	Bărbați
	Valoare	Clasare	Valoare	Clasare	Valoare	
1. Utilizarea internetului						
1.1 Utilizatorii de internet <i>% persoane fizice, 2020</i>	75%	23	78%	24	75%	87%
1.2 Persoane care nu au folosit niciodată internetul <i>% persoane fizice, 2020</i>	15%	22	13%	20	10%	8%
1.3 Servicii bancare online <i>% utilizatori de internet, 2020</i>	14%	27	16%	27	65%	67%
1.4 Efectuarea unui curs online <i>% persoane fizice, 2020</i>	4%	27	4%	27	15%	15%
1.5 Consultații sau vot online <i>% persoane fizice, 2019</i>	4%	26	5%	23	11%	12%
1.6 Utilizatori de e-guvernare <i>% utilizatori de internet care trimit formulare, 2020</i>	15%	27	16%	27	64%	64%
1 Utilizarea internetului Scor (0-100)	30	27	-	-	60	-

²⁴ Comisia Europeană, Tabloul de bord privind femeile în sectorul digital 2021, România; link: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/women-digital-scoreboard-2021>

	România				UE	
	Femei		Bărbați		Femei	Bărbați
	Valoare	Clasare	Valoare	Clasare	Valoare	
2. Abilități de utilizare a internetului						
2.1 Abilități digitale cel puțin de bază <i>% persoane fizice, 2019</i>	29 %	27	33 %	26	54 %	58 %
2.2 Abilități digitale peste nivelul de bază <i>% persoane fizice, 2019</i>	10 %	27	11 %	26	29 %	33 %
2.3 Abilități de software cel puțin de bază <i>% persoane fizice, 2019</i>	33 %	26	38 %	26	56 %	60 %
2 Abilități de utilizare a internetului Scor (0-100)	26	27	-	-	53	-
3. Abilități de specialitate și angajare						
3.1 Absolvenți STEM <i>La 1 000 de persoane cu vârsta cuprinsă între 20 și 29 de ani, 2019</i>	16	5	19,3	18	14	28
3.2 Specialiști TIC <i>% ocupare a forței de muncă totală, 2020</i>	1,5 %	20	3,1 %	26	1,7 %	6,5 %
3.3 Diferența de remunerare între sexe neajustată <i>% diferență de salariu, 2019</i>	26 %	22	-	-	19 %	-
3 Abilități de specialitate și angajare Scor (0-100)	42	17	-	-	47	-
Indice privind femeile în sectorul digital Scor (0-100)	32,6	27	-	-	53,2	-

Structuri de sprijin existente pentru digitalizarea IMM-urilor

Întreprinderile mici și mijlocii din România au acces la un ecosistem de inovare în creștere care le susține eforturile de digitalizare. Acesta include:

- **Asociații de întreprinderi:** Acestea oferă puncte de referință pentru IMM-uri și acces direct la cunoștințe/know-how centralizate (inclusiv pe teme legate de digitalizare).
- **Centre orientată către inovarea digitală (DIH):** România are o rețea înfloritoare atât de centre locale de inovare digitală care s-au dezvoltat organic, cât și de centre finanțate de Uniunea Europeană. Acestea oferă sprijin IMM-urilor care doresc să se digitalizeze, asigurându-le formare, consultanță în digitalizare și în accesarea sprijinului, precum și oportunități de creare de rețele cu alte IMM-uri și/sau participanți din cadrul ecosistemului de inovare.
- **Alți participanți:** Există și alte grupuri de părți interesate care participă la ecosistemul digitalizării în moduri diferite, de exemplu clustere industriale, corporații mari și universități.

În plus, guvernul României a introdus mai multe inițiative care vizează îmbunătățirea digitalizării în întreaga țară, inclusiv în cadrul IMM-urilor. Acestea includ Programele Operaționale Competitivitate și Capital Uman, programul Start-Up Nation (lansat pentru a treia oară în iulie 2022) și înființarea în 2020 a Autorității pentru

Digitalizarea României (ADR), care are ca sarcină principală coordonarea digitalizării la nivelul guvernării și serviciilor guvernamentale. Inițiativele de digitalizare sunt, de asemenea, o caracteristică cheie a Planului Național de Redresare și Reziliență al României, atât prin componenta a șaptea, „Transformare digitală”, pentru care bugetul alocat este de 1,8 miliarde EUR (acoperind serviciile publice digitale, conectivitatea digitală, securitatea cibernetică, competențele digitale, capitalul uman, utilizarea internetului și multe altele), cât și prin alte componente. Aceste alte componente includ măsuri de digitalizare, cum ar fi digitalizarea infrastructurii educației, sănătății și fizice, și participarea României la proiectul important de interes european comun multinațional axat pe microelectronică (IPCEI), pentru care au fost alocate 500 milioane EUR în cadrul planului.²⁵ Vizând în mod specific întreprinderile (deși nu IMM-urile), fondul pentru digitalizare, acțiuni climatice și alte domenii de interes, cu o sumă de 300 milioane EUR, va oferi finanțare prin intermediul împrumuturilor, 16 % din resurse fiind alocate activităților de investiții legate de digitalizare. În plus, există alte trei instrumente financiare în cadrul Planului Național de Redresare și Reziliență al României care își propun să ofere finanțare prin creditare (500 milioane EUR în cadrul compartimentului InvestEU pentru România) și finanțare prin capitaluri proprii (400 milioane EUR) IMM-urilor, inclusiv pentru digitalizare.

Alți factori externi care stimulează digitalizarea

Epidemia de Covid-19 a adus provocări semnificative pentru toate întreprinderile mici și mijlocii din România, în special pentru cele care erau mai puțin digitalizate (ca și în multe alte țări). După cum s-a observat, în multe alte țări, Covid-19 a determinat multe companii să-și digitalizeze operațiunile. În ceea ce privește acțiunile pe termen scurt întreprinse ca urmare a pandemiei, 45 % dintre firmele românești au investit pentru a deveni mai digitale, un nivel egal cu media UE. În România și în Uniunea Europeană, aceasta a fost cea mai frecvent observată acțiune întreprinsă ca urmare a Covid-19, urmată de dezvoltarea de noi produse (29 % în cazul României) și scurtarea lanțurilor de aprovizionare (20 % în cazul României). În România, firmele mari au avut cu precădere tendința de a adopta măsuri pe termen scurt ca răspuns la Covid-19, comparativ cu IMM-urile (67 % față de 54 %), în special în ceea ce privește investițiile în digitalizare (55 % față de 34 %).²⁶

Transformarea digitală devine și mai importantă în contextul în care și tranziția ecologică este acum o prioritate cheie pentru întreprinderile mici și mijlocii. Pe de o parte, aceste două priorități se pot consolida reciproc; după cum este reliefat într-un studiu recent al OCDE²⁷, digitalizarea este din ce în ce mai recunoscută ca un mijloc de a ajuta la deblocarea beneficiilor unei creșteri mai incluzive și mai durabile și de a contribui la realizarea unei bunăstări sociale sporite. În contextul protecției mediului, digitalizarea poate ajuta la decuplarea activității economice de utilizarea crescândă a resurselor naturale, cu impact benefic asupra mediului. Tehnologiile digitale cum ar fi inteligența artificială, blockchain-ul, internetul lucrurilor și cloud computing pot facilita tranziția către o economie circulară, mai eficientă din punct de vedere al resurselor, ajutând la depășirea obstacolelor care stau în calea implementării la scară largă a modelelor de afaceri mai ecologice, dar și o implementare mai eficientă a politicilor economiei circulare. Pe de altă parte, având în vedere resursele limitate ale IMM-urilor, faptul că tranziția ecologică este o prioritate cheie pentru aceste companii înseamnă că există și mai multă presiune pentru a menține digitalizarea în fruntea agendei.

În ciuda mai multor intervenții publice, a unui ecosistem în creștere, a participării mai mari a femeilor la domeniul STEM și a unei infrastructuri de conectivitate mai bune decât în multe țări mai digitalizate, acest studiu sugerează că există încă bariere majore în calea digitalizării întreprinderilor mici și mijlocii românești. Intervențiile publice pot necesita timp pentru ca impactul lor total să se materializeze; cu toate acestea, este evident că IMM-urile românești nu își ating încă potențialul digital. Există multe acțiuni pe care atât guvernul român, instituțiile naționale susținute de sectorul privat român, cât și eventual instituțiile europene le pot întreprinde pentru a facilita o schimbare semnificativă în digitalizarea IMM-urilor și, sperăm, prin urmare, o creștere a productivității.

²⁵ Comisia Europeană: România în Indicele economiei și societății digitale. Disponibil la: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-romania>; Planul de Redresare și Reziliență al României. Disponibil la: <http://mfe.gov.ro/pnrr/>

²⁶ © Banca Europeană de Investiții (2021). „Sondajul BEI privind investițiile 2021: Privire de ansamblu asupra României.” Disponibil la: https://www.eib.org/attachments/publications/eibis_2021_romania_en.pdf

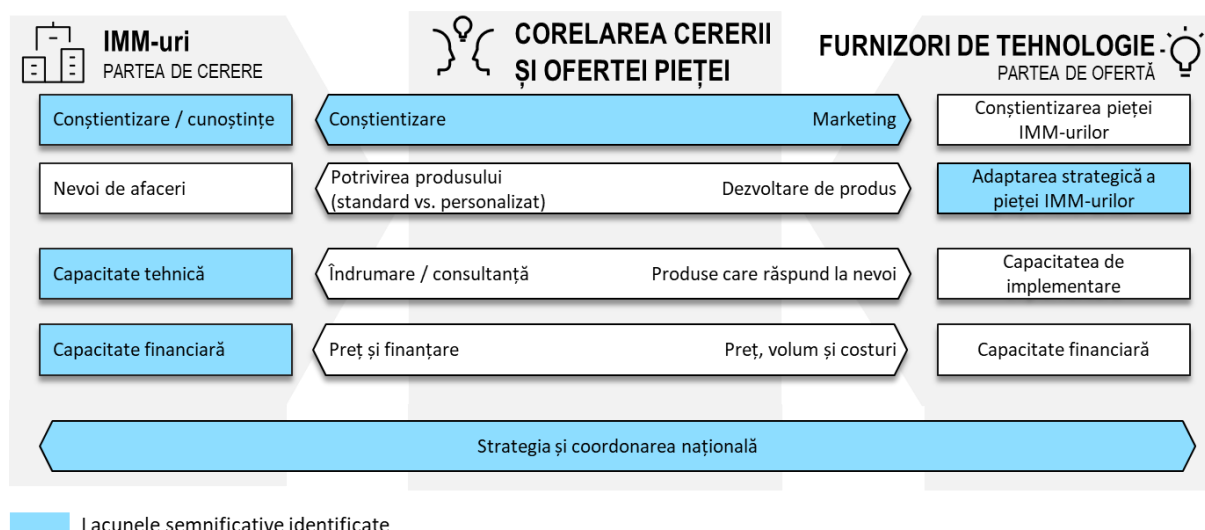
²⁷ Barteková, E. și Börkey, P. (2022). „Digitalizare pentru tranziția către o economie circulară și eficientă din punct de vedere al resurselor.” OECD Environment Working Papers, Nr. 192, OECD Publishing, Paris. Disponibil la: <https://doi.org/10.1787/6f6d18e7-en>

Bariere semnificative în calea digitalizării

Studiul analizează digitalizarea IMM-urilor din România din trei perspective: cererea pentru digitalizare (din partea întreprinderilor mici și mijlocii), oferta de produse adecvate și mecanismele de corelare a cererii și ofertei. În ceea ce privește cererea, este esențial ca IMM-urile să cunoască și să vadă beneficiile digitalizării și ale instrumentelor digitale disponibile (cum ar fi gestionarea fluxului de lucru, managementul relațiilor cu clienții (CRM) și facturarea digitală). Mai mult, ele trebuie să aibă capacitățile tehnice și financiare pentru a accesa și utiliza aceste instrumente. În ceea ce privește oferta, furnizorii de tehnologie trebuie să fie conștienți de nevoile și dificultățile cu care se confruntă întreprinderile mici și mijlocii. De asemenea, trebuie să dezvolte capacitățile și modelele de afaceri potrivite pentru a putea oferi o propunere cu valoare adăugată, care se potrivește nevoilor strategice ale întreprinderilor de această dimensiune și care este accesibilă. În plus, trebuie instituit un sistem de corelare a cererii și ofertei pieței care să reunească întreprinderile mici și mijlocii și furnizorii de tehnologie, pentru a îmbunătăți digitalizarea IMM-urilor în beneficiul tuturor părților implicate. În final, pentru ca întreprinderile mici și mijlocii să își atingă potențialul, acestea trebuie să funcționeze ca parte a unui ecosistem de digitalizare și inovare, în care direcția generală este stabilită la nivel de administrație și toți participanții – administrațiile locale și naționale, IMM-urile, firmele de tehnologie, băncile și alți furnizori de finanțare, centrele de inovare digitală etc. – se mișcă în aceeași direcție. Figura de mai jos oferă o reprezentare grafică a acestui cadru și evidențiază cu albastru zonele în care au fost identificate cele mai mari lacune.

Figura 8: Cadrul de evaluare a decalajului în digitalizare

Analizele detaliate și interviurile realizate au identificat o listă a lacunelor care împiedică întreprinderile mici și mijlocii românești să deblocheze întregul potențial de transformare digitală. Acestea sunt rezumate în următorul tabel:

Tabel 2: Lacunele semnificative identificate

Zona	Descriere
Conștientizare/cunoaștere (partea de cerere)	<ul style="list-style-type: none"> • Interviurile noastre au dezvăluit în mod conștient că un factor cheie (dacă nu chiar principal) al digitalizării scăzute în rândul IMM-urilor românești îl reprezintă cunoștințele limitate despre modul în care trebuie/pot să se digitalizeze. • IMM-urile românești investesc în digitalizare mai puțin decât companiile comparabile din UE. <ul style="list-style-type: none"> ○ Potrivit Sondajului BEI privind investițiile din 2021, România are una dintre cele mai scăzute ponderi de firme considerate a fi „inovatoare” (acelea care au investit semnificativ în cercetare și dezvoltare și care au

Zona	Descriere
	<p>introdus un nou produs, proces sau serviciu) din Uniunea Europeană – 5 %, comparativ cu o medie a UE de aproape 20 %.²⁸</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ În plus, doar aproape 50 % dintre firmele românești au implementat cel puțin o tehnologie digitală avansată, comparativ cu o medie a UE de aproximativ 60 %. ● Investițiile digitale reduse duc la niveluri mai scăzute de adoptare și sofisticare a tehnologiilor digitale și la o creștere mai mică a productivității. <ul style="list-style-type: none"> ○ IMM-urile românești tind mai puțin decât companiile comparabile din UE să implementeze și să adopte chiar și tehnologii digitale destul de simple: doar 51 % dintre IMM-uri au un site web față de o medie de 78 % în Uniunea Europeană și 89 % în Germania;²⁹ doar 17 % dintre IMM-urile românești utilizează software de planificare a resurselor întreprinderii (ERP), comparativ cu o medie de 38 % în Uniunea Europeană,³⁰ și doar 17 % dintre IMM-urile românești utilizează software CRM față de media UE de 32 %.³¹
Capabilități tehnice (partea de cerere)	<ul style="list-style-type: none"> ● Pe lângă cunoștințele limitate cu privire la modul de realizare a digitalizării, interviurile noastre au relevat în mod constant că celălalt factor principal al digitalizării scăzute a IMM-urilor este rezultatul competențelor digitale scăzute atât la nivelul IMM-urilor românești, cât și în rândul populației, în general, cauzate de oportunități limitate de formare și o educație digitală eminamente elementară. ● Indicele economiei și societății digitale a confirmat aceasta stare de fapt, arătând că România s-a clasat cel mai jos sau pe unul din ultimele locuri în ceea ce privește capitalul uman (competențe digitale) și integrarea tehnologiei digitale (în activitățile de afaceri). <ul style="list-style-type: none"> ○ În 2018-2020, doar 5-6 % dintre întreprinderi au oferit angajaților formare în domeniul TIC, comparativ cu media UE de 20 %. ○ În 2020, doar 33 % dintre IMM-uri aveau un nivel de bază de intensitate digitală, comparativ cu media UE de 60 %. ● În ciuda acestui fapt, România are o populație relativ puternică de absolvenți TIC (care în prezent fie nu sunt angajați în roluri TIC, lucrează pentru companii non-românești ori părăsesc țara pentru a lucra în altă parte).
Adaptarea strategică a pieței IMM-urilor (partea de ofertă)	<ul style="list-style-type: none"> ● În ultimii ani, piața de tehnologie din România a cunoscut o creștere semnificativă, generând o serie de exemple majore de succes, cum ar fi cel al companiei de tip “unicorn” UiPath. <ul style="list-style-type: none"> ○ Este una dintre piețele IT cu cea mai rapidă creștere din Europa Centrală și de Est, cu o rată de creștere de 3,1 % în 2017-2021, atingând o valoare de 9,9 miliarde RON în 2021 (aproximativ 2,2 miliarde EUR),³² din care cea mai mare parte provine din software și servicii.³³ ● Cu toate acestea, există încă spațiu semnificativ pentru creștere și dezvoltare de produse și soluții specifice pentru a facilita digitalizarea IMM-urilor.

²⁸ © Banca Europeană de Investiții (2021). „Sondajul BEI privind investițiile 2021: Prezentarea generală la nivelul Uniunii Europene.” Disponibil la: https://www.eib.org/attachments/publications/eibis_2021_european_union_en.pdf

²⁹ Eurostat (2021).

³⁰ Eurostat (2021).

³¹ Eurostat (2020).

³² Acest raport presupune un curs de schimb EUR/RON de 0,2 (ianuarie 2023).

³³ International Trade Administration (2021). Romania Country Commercial Guide (Ghid comercial pentru România). Disponibil la: <https://www.trade.gov/country-commercial-guides/romania-information-communications-technology-ict>

Zona	Descriere
	<ul style="list-style-type: none"> ○ În 2021, România s-a clasat pe ultimul loc în Uniunea Europeană la inovare, cu performanțe mult sub media UE.³⁴ ○ Întreprinderile cu creștere mare reprezintă 3-4 % din totalul întreprinderilor din România, cifră semnificativ mai mică decât media UE de 11-12 %.³⁵ ● Interviurile noastre au constatat că întreprinderile de tehnologie caută adesea finanțare în afara României, din cauza pieței locale limitate de capital de risc din România. Acest lucru împiedică inovarea și poate duce la adaptarea produselor mai degrabă la cerințele investitorilor internaționali decât la nevoile pieței românești. Există loc semnificativ de creștere pe piața de capital de risc, ceea ce ar avea un impact pozitiv asupra promovării companiilor inovatoare care pot oferi soluții pentru IMM-uri. ○ Deși organizațiile de capital de risc sunt active în România, ba chiar în creștere, majoritatea startup-urilor aflate în stadiu incipient caută programe externe de incubatoare și accelerare din cauza faptului că industria este încă în stadii incipiente în România.³⁶ ○ Chiar dacă acest lucru poate fi valabil în cazul multor țări din Europa, în România acest lucru se întâmplă în stadii mult mai timpurii de dezvoltare.
Conștientizare și marketing (corelarea cererii și ofertei pieței)	<ul style="list-style-type: none"> ● Atunci când caută soluții tehnologice, IMM-urile întâmpină anumite dificultăți în a naviga printre opțiunile tehnologice existente oferite și în a le găsi pe cele care sunt cele mai potrivite pentru nevoile lor. ○ Există unele servicii care ajută la corelarea nevoilor IMM-urilor și a soluțiilor – de exemplu, există companii din sectorul privat care furnizează un serviciu de piață și unele centre de inovare digitală sprijină IMM-urile în găsirea soluțiilor sau chiar organizează „evenimente” de corelare – dar aceste servicii sunt fragmentate și adesea regionale, mai degrabă decât naționale, ceea ce înseamnă că IMM-urile nu au acces egal în toată țara și că serviciul ar putea fi îmbunătățit.
Capacități financiare (partea de cerere și de ofertă)	<ul style="list-style-type: none"> ● Accesul la finanțare este o problemă semnificativă pentru IMM-urile românești. ○ Conform sondajului Băncii Centrale Europene privind accesul la finanțare al întreprinderilor (SAFE) privitor la perioada septembrie-octombrie 2021, IMM-urile intervievate au evaluat accesul la finanțare cu 6/10 în ceea ce privește provocarea pe care acesta o reprezintă – acesta a fost cea mai ridicată valoare din UE27, unde media este de 4,3/10.³⁷ ○ Doar 19 % dintre IMM-urile intervievate s-au declarat optimiste că disponibilitatea împrumuturilor bancare se va îmbunătăți în următoarele șase luni. ● IMM-urile românești sunt mai puțin predispuse la interacțiunea cu băncile decât cele din alte țări din UE, din cauza mai multor factori. ○ În mod empiric, interviurile noastre au relevat sentimente de ezitare din partea IMM-urilor față de bănci, fapt susținut de datele care arată că

³⁴ Comisia Europeană (2022). Document fișă de informații despre țară privind IMM-urile (SME Country Factsheet Evidence Background Document) — România. Disponibil la: https://ec.europa.eu/growth/smes/sme-strategy/sme-performance-review_en#paragraph_887

³⁵ Comisia Europeană (2022). Document fișă de informații despre țară privind IMM-urile (SME Country Factsheet Evidence Background Document) — România. Disponibil la: https://ec.europa.eu/growth/smes/sme-strategy/sme-performance-review_en#paragraph_887

³⁶ Comisia Europeană (2022). Document fișă de informații despre țară privind IMM-urile (SME Country Factsheet Evidence Background Document) — România. Disponibil la: https://ec.europa.eu/growth/smes/sme-strategy/sme-performance-review_en#paragraph_887

³⁷ Banca Centrală Europeană. Sondaj privind accesul la finanțare al întreprinderilor. Disponibil la: https://www.ecb.europa.eu/stats/ecb_surveys/safe/html/index.en.html

- 31 % din populația adultă a României nu avea legături cu sistemul bancar în 2021.³⁸
- Interviurile noastre au constatat, de asemenea, că IMM-urile deseori nu erau solvabile din cauza veniturilor mici și a pasivelor mari. Datele OCDE susțin acest lucru, arătând că pasivele totale ale companiilor românești (dintre care marea majoritate sunt IMM-uri) au reprezentat în medie 60 % din totalul activelor, iar ponderea medie a datoriilor curente față de datoriile pe termen lung a fost de 65 %, față de 23 % în Austria și 46 % în Germania. Aceste cifre se referă la anul 2018, dar după pandemia Covid-19 este probabil că datoriile au crescut, având în vedere dependența de sprijin financiar în timpul pandemiei.
  - Există o problemă semnificativă de subcapitalizare a IMM-urilor din țară. În 2020, numărul companiilor cu capital negativ a fost al doilea ca mărime din Europa, doar 20 % dintre companii fiind bancabile și 22 % dintre cererile de împrumut ale IMM-urilor fiind respinse, față de media UE de 8 %.³⁹
  - În sondajul SAFE referitor la al treilea și al patrulea trimestru din 2021, România a avut cea mai mare proporție de IMM-uri care au declarat că gradul lor de îndatorare era în creștere – 26 %, comparativ cu media UE de 18 %.
  - Costul finanțării este o altă barieră pentru IMM-uri. Potrivit sondajului SAFE, 23 % dintre IMM-urile care nu au accesat credite bancare au declarat că motivele au fost dobânzile sau prețurile prea mari, iar 20 % au declarat că se confruntă cu o înrăutățire a dobânzilor. Aceste date sunt din trimestrul al treilea și al patrulea din 2021; având în vedere situația globală actuală, această cifră ar fi probabil mult mai mare dacă IMM-urile ar fi intervievate acum.
  - **Multe IMM-uri nu văd digitalizarea ca pe o prioritate investițională sau simt că nu și-o permit în comparație cu alte priorități concurente.**
    - Acest lucru se datorează parțial faptului că unele IMM-uri nu percep beneficiile digitalizării pentru afacerea lor, dar și în mare măsură pentru că perioada de randament este relativ lungă pentru investițiile în digitalizare, iar pentru IMM-urile cu o sumă mică de bani de cheltuit, o astfel de investiție este eliminată din cauza altor priorități mai urgente.
    - Acest lucru este susținut de datele din sondajul privind accesul la finanțare al întreprinderilor, care arată că IMM-urile românești au accesat cel mai frecvent finanțare pentru stocuri și alt capital de lucru (49 % dintre IMM-uri caută finanțare pentru acestea). Penultimul domeniu pentru investiții a fost dezvoltarea și lansarea de noi produse sau servicii, care includ eforturi de digitalizare (24 % dintre IMM-uri caută finanțare pentru acestea). Trebuie remarcat faptul că aceste cifre sunt în linia mari în concordanță cu media UE.
    - Alte date susțin, de asemenea, perspectiva conform căreia IMM-urile sunt mai concentrate pe gestionarea nevoilor financiare pe termen scurt decât pe investițiile pe termen lung în câștigurile de productivitate – 60 % dintre IMM-urile românești au declarat că utilizează liniile de credit sau descoperirile de cont, preferându-le față de împrumuturile bancare, o proporție semnificativ mai mare decât media UE de 48 %. Acestea sunt, de obicei, metode de finanțare de ultimă instanță, cu speze ridicate, și nu

³⁸ Banca Mondială (2021). „Baza de date Global Findex Database 2021.” Disponibil la: <https://www.worldbank.org/en/publication/globalfindex>

³⁹ Comisia Europeană (2022). Document fișă de informații despre țară privind IMM-urile (SME Country Factsheet Evidence Background Document) — România. Disponibil la: https://ec.europa.eu/growth/smes/sme-strategy/sme-performance-review_en#paragraph_887

Zona	Descriere
	<p>o soluție pe care, de regulă, o bancă ar sfătui un IMM să se bazeze sau să o folosească pentru a obține finanțare pentru o investiție, de exemplu, în digitalizare. Acest lucru sugerează că IMM-urile se confruntă în mod regulat cu probleme de flux de numerar neprevăzute, ceea ce a fost confirmat de interviurile noastre.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Toți factorii menționați mai sus, cum ar fi costul perceput al datoriei, nivelurile ridicate ale efectului de levier și ale gradului de îndatorare în cazul IMM-urilor românești, contribuie, de asemenea, la lipsa actuală de adoptare a digitalizării. ● Majorității IMM-urilor le lipsește încrederea/know-how-ul (/cauza) pentru a discuta cu organizațiile de capital de risc și cu investitorii de capital, în comparație cu băncile. <ul style="list-style-type: none"> ○ Doar 18 % dintre IMM-urile românești se simt încrezătoare când vorbesc cu organizațiile de capital de risc și cu investitorii de capital, față de 52 % care se simt încrezătoare când discută cu băncile. ● Conform interviurilor noastre, nu există împrumuturi bancare specifice sau produse financiare similare care să vizeze în mod special digitalizarea. Deși există o finanțare concentrată pe acest aspect în Planul Național de Redresare și Reziliență (care include un instrument financiar de garanție și împrumut direct dedicat digitalizării, acțiunii climatice și altor domenii, în valoare de 300 milioane EUR, cu o țintă de 16 % pentru digitalizare), beneficiarii țintă sunt întreprinderi cu capitalizare medie și întreprinderi mari, nu IMM-uri.
Strategia și coordonarea națională	<ul style="list-style-type: none"> ● Deși se fac eforturi semnificative la nivelul guvernării pentru digitalizarea atât a administrației, cât și a economiei, România nu are în prezent o strategie națională unificată și coerentă pentru digitalizarea IMM-urilor, care ar asigura coordonarea globală a eforturilor.

Pe scurt, există factori multipli, interconectați, care determină digitalizarea relativ scăzută a întreprinderilor mici și mijlocii din România:

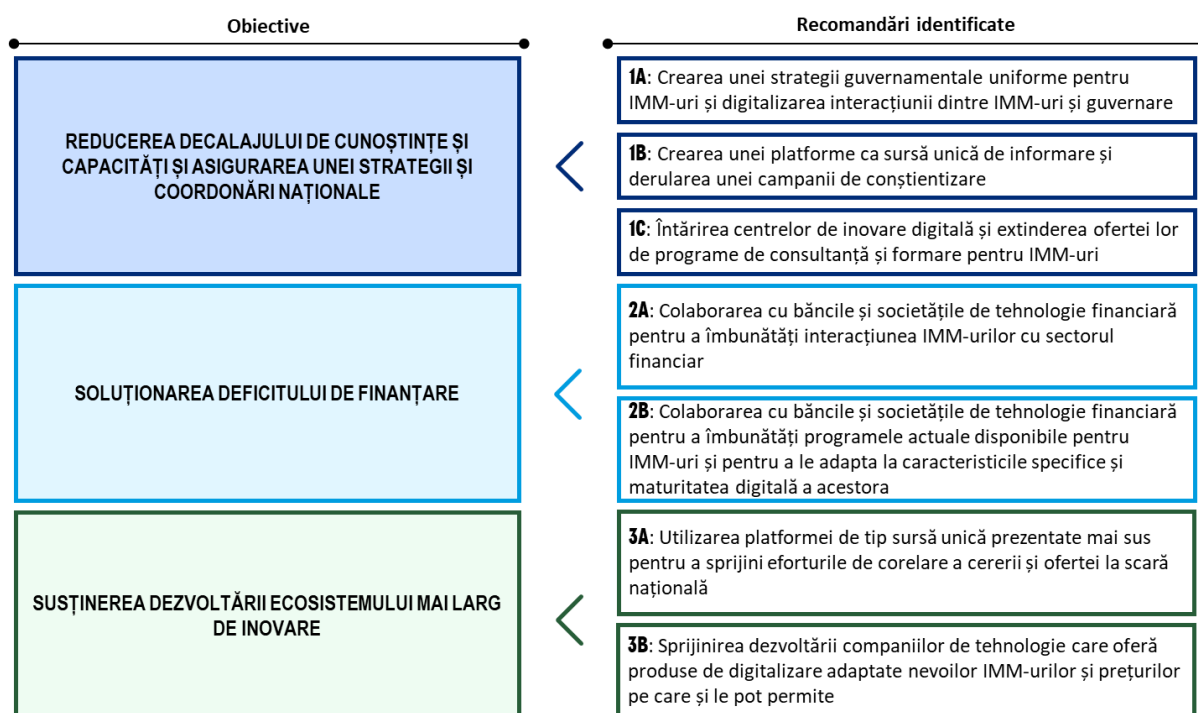
- În linii mari, poate principala provocare remarcată este reprezentată de **competențele digitale destul de scăzute în rândul populației din România** în general și, prin urmare, în rândul multor proprietari/angajați ai IMM-urilor. Chiar dacă majoritatea populației folosește foarte regulat tehnologiile digitale și internetul, cifrele de utilizare sunt mai mici decât în multe alte țări europene. Deși există cursuri universitare TIC de înaltă calitate și o proporție relativ mare de absolvenți TIC, acest lucru nu se traduce în locuri de muncă TIC în cadrul companiilor românești. În schimb, specialiștii lucrează în străinătate (printr-un „exod de creiere”) sau ca antreprenori independenți, cadru care le permite să muncească mai mult și să fie mai bine remunerați.
- În plus, în medie, în întreprinderile mici și mijlocii se oferă **formare foarte limitată în domeniul competențelor digitale**. La rândul său, acest lucru duce la o încredere scăzută în rândul IMM-urilor atunci când vine vorba de digitalizare, multe fie nu sunt pe deplin conștiente de beneficiile pe care le poate aduce afacerii, fie, mai probabil, nu sunt pe deplin conștiente de cum să digitalizeze și să valorifice acele beneficii, percepând provocarea de a face acest lucru ca fiind mai mare decât este în realitate. Pentru IMM-urile care știu cum să procedeze, realitățile financiare ale conducerii unui IMM înseamnă adesea că nu își pot permite să se digitalizeze, din cauza presiunilor financiare pe termen scurt care au prioritate sau a incapacității de a accesa finanțare din cauza bonității scăzute.
- În cele din urmă, pentru acele IMM-uri care își permit să digitalizeze, poate fi o **provocare să găsească cele mai potrivite produse sau servicii, care să le ajute să atingă obiectivele propuse**, din cauza nivelului scăzut de conștientizare (sau, pe de altă parte, a marketingului limitat efectuat de către companiile de tehnologie care oferă aceste soluții). În plus, crearea sau implementarea acestor produse sau soluții digitale ar necesita know-how tehnologic intern sau contractat (cum ar fi un specialist IT) mai mare decât au sau își pot permite IMM-urile, deoarece produsele deseori nu sunt adaptate pentru a fi accesibile nespecialiștilor.

Cu toate acestea, avansul digitalizării începe să se facă simțit deja în România. Există un ecosistem de sprijin în dezvoltare pentru digitalizarea IMM-urilor, cu centre și clustere de inovare digitală de înaltă performanță. Guvernul depune eforturi semnificative pentru a sprijini digitalizarea în cadrul propriilor operațiuni (prin programul de lucru al Autorității pentru Digitalizarea României) și în cadrul economiei, fapt cel mai clar evidențiat prin accentul pus pe digitalizare în Planul Național de Redresare și Reziliență. Recomandările pentru acțiuni ulterioare iau în considerare acest context și urmăresc să se bazeze pe munca deja realizată și ecosistemul existent în România, mai degrabă decât să le înlocuiască.

Recomandări și studii de caz internaționale

Studiul a identificat trei obiective majore și a grupat recomandările în conformitate cu acestea. Recomandările trebuie interpretate în contextul Mecanismului de redresare și reziliență (MRR) a Comisiei Europene, care schimbă în mod fundamental cuantumul și tipul de finanțare pe piața IMM-urilor (și se concentrează în mod specific pe tranziția digitală, printre alte priorități cheie). Evaluarea stării digitalizării IMM-urilor și a finanțării acesteia în România, în combinație cu studii de caz la nivel global, a evidențiat potențialul de îmbunătățire a cadrului existent. Blocajele identificate necesită un răspuns strategic și cuprinzător din partea sectorului public-privat. În consecință, studiul identifică mai multe inițiative potențiale care ar putea aborda obiectivele cheie ale guvernului român și ar putea fi dezvoltate împreună cu organizațiile relevante din sectorul public și privat.

Figura 9: Prezentarea generală a recomandărilor

(1) Reducerea decalajului de cunoștințe și capacități și asigurarea unei strategii și coordonări naționale

Interviurile noastre au constatat că, probabil, factorul principal al digitalizării scăzute în rândul întreprinderilor mici și mijlocii românești îl reprezintă competențele digitale și cunoștințele limitate privind modul în care se poate realiza digitalizarea, din cauza neînțelegerii beneficiilor digitalizării, a ceea ce presupune aceasta și a modului de implementare. Ca atare, studiul identifică mai multe recomandări pentru creșterea competențelor, capacităților și a conștientizării.

Recomandarea 1A: Crearea unei strategii guvernamentale uniforme pentru IMM-uri și digitalizarea interacțiunii dintre IMM-uri și guvernare

În ciuda eforturilor semnificative în acest domeniu, guvernul român nu a publicat încă o strategie digitală oficială sau un plan similar de digitalizare a economiei, așa cum au făcut-o guvernele multor altor țări (cum ar fi Danemarca), deși există, desigur, elemente digitale la nivelul multor strategii și politici, în special în Planul Național de Redresare și Reziliență.⁴⁰

Având în vedere importanța întreprinderilor mici și mijlocii pentru economia românească și performanța foarte scăzută a țării în ceea ce privește Indicele economiei și societății digitale, recomandăm guvernului să dezvolte/publice o strategie de digitalizare axată pe IMM-uri. Această strategie nu trebuie neapărat să propună noi inițiative, ci este mai degrabă o oportunitate de a combina toate eforturile de digitalizare într-o viziune coerentă (integrând inițiativele deja existente și pe cele planificate). Acest lucru va oferi direcție, coeziune și claritate pentru întreprinderile mici și mijlocii și va consolida inițiativele propuse. Recomandăm ca inițiativele din această politică să fie gestionate separat de programul de digitalizare al guvernului român, condus de ADR, deși ar putea fi un pas suplimentar benefic ca toate politicile de digitalizare orientate spre exterior, sau cel puțin cele care se referă la digitalizarea afacerilor, să fie coordonate în cadrul unui singur departament guvernamental (în prezent, digitalizarea este acoperită de mai multe departamente). Înțelegem că Ministerul Antreprenoriatului și Turismului lucrează la o strategie pentru IMM-urile inovatoare (acoperind perioada 2022-2027), așa că ar putea fi efectuată o evaluare dacă acesta este locul potrivit în care s-ar putea centraliza.

⁴⁰ <http://mfe.gov.ro/pnrr/>

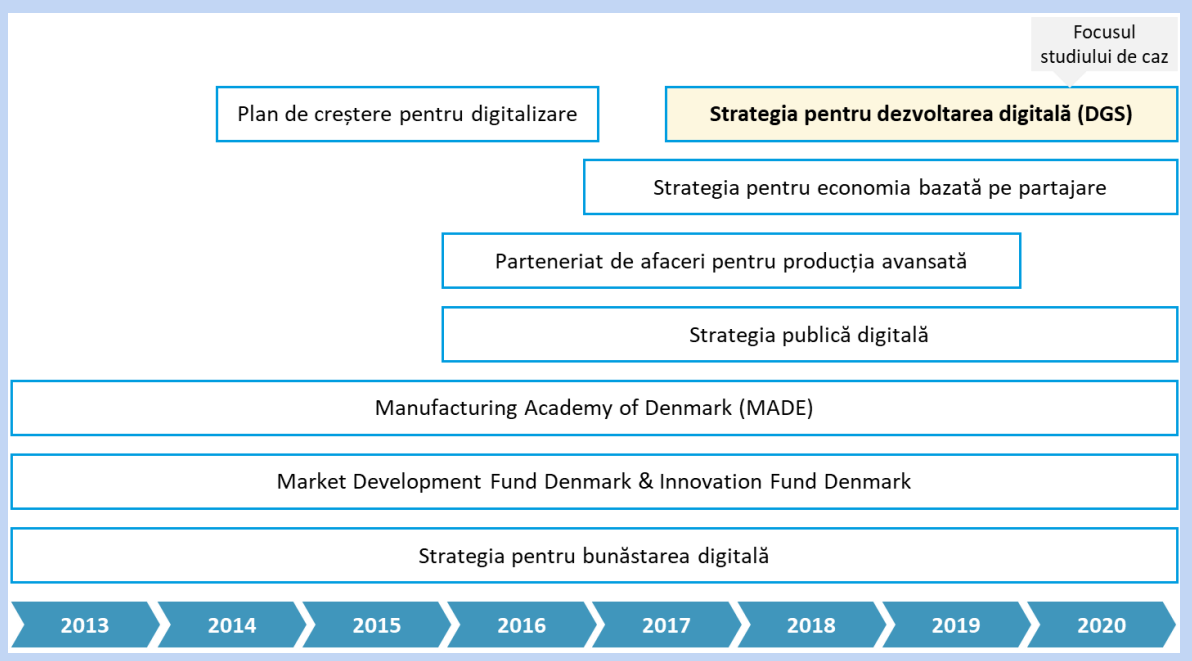
Studiu de caz: Strategia de dezvoltare digitală a Danemarcei

Danemarca se numără de mulți ani printre cele mai digitalizate țări din lume, situându-se în mod regulat aproape de sau în fruntea DESI.

Guvernele daneze succesive s-au angajat ferm față de agenda digitalizării din perspectiva creșterii economice. În 2011, guvernul a desemnat „echipe de creștere” formate din experți, pentru a oferi recomandări referitoare la planurile de creștere specifice în zonele cu potențial competitiv pentru Danemarca. Dezvoltarea unei strategii naționale de creștere digitală a fost pe agenda politică încă din 2013, când prima echipă guvernamentală de dezvoltare din domeniul TIC și creștere digitală (formată din 12 lideri de afaceri, antreprenori și experți din comunitatea daneză TIC) a fost însărcinată să formuleze idei pentru a sprijini punctele forte ale TIC din Danemarca și să consolideze puterea competitivă a companiilor daneze prin utilizarea sporită a digitalizării.

Pe 26 februarie 2018, guvernul danez a lansat Strategia de creștere digitală pentru Danemarca (DGS), constând din 38 de inițiative care urmăresc să aducă Danemarca în fruntea dezvoltării digitale. Unul dintre obiectivele cheie ale strategiei este de a crea un mediu de afaceri mai dinamic pentru întreprinderile mici și mijlocii din Danemarca și de a sprijini transformarea lor digitală.

Figura 10: Prezentare generală a inițiativelor naționale legate de digitalizare în Danemarca⁴¹

Mai mult, fiind din punct de vedere istoric în mod pronunțat analog, Guvernul României trece în prezent printr-un program semnificativ – în mare parte condus de ADR – de digitalizare atât a propriilor operațiuni interne, cât și a modului în care interacționează cu oamenii și companiile. În legătură cu acesta, a existat un efort la nivelul întregii administrații de a digitaliza interacțiunea cu întreprinderile, de exemplu prin semnătura electronică și prin trecerea operațiunilor legate de impozite în sfera online. Acesta este un pas pozitiv – am văzut exemple în alte țări în care administrațiile au luat măsuri similare, iar întreprinderile mici și mijlocii au continuat să digitalizeze alte procese ca urmare a alfabetizării digitale îmbunătățite, de exemplu programul e-Estonia. Cu toate acestea, interviurile noastre au arătat că unele IMM-uri se luptă să îndeplinească cerințele, deoarece acestea sunt simultane, mai degrabă decât secvențiale și multe companii nu au cunoștințele interne pentru a asigura conformitatea cu noile cerințe, la termenele necesare. Acest lucru se poate datora mai degrabă lipsei de comunicare decât de planificare.

Având în vedere potențialul ridicat de impact pozitiv al unor astfel de măsuri, recomandăm guvernului român să sistematizeze și să intensifice aceste eforturi și să ofere îndrumări și sprijin suplimentare întreprinderilor mici și mijlocii pentru îndeplinirea noilor cerințe. De exemplu, sistematizarea ar putea consta în eșalonarea termenelor

⁴¹ Analiza Oliver Wyman bazată pe Danemarca, în calitate de lider digital, Digital Growth Panel, mai 2017.

pentru îndeplinirea cerințelor și elaborarea și comunicarea unui program de cerințe actuale și viitoare cu un calendar eșalonat, astfel încât întreprinderile să poată planifica din timp, dar și să-și gestioneze cerințele din punct de vedere al capacității de implementare. În ceea ce privește intensificarea, recomandăm creșterea numărului de interacțiuni și procese care sunt digitale, scopul final fiind digitalizarea tuturor punctelor de contact.

Studiu de caz: e-Estonia și digitalizarea administrației centrale

În ciuda dimensiunii sale relativ mici, Estonia este o economie digitală foarte dezvoltată, ocupând locul al șaptelea în Indicele economiei și societății digitale din 2021 al Comisiei Europene, înaintea multor națiuni mai mari și mai bogate, cum ar fi Franța, Germania și Italia. Acest rezultat este determinat în principal de serviciile publice activate digital și de o populație cu abilități digitale.⁴² Concret, Estonia este în fruntea Europei în ceea ce privește nivelul indicelui privind serviciile publice digitale, având multe servicii birocratice digitalizate. Estonia a obținut 91,8 în acest domeniu, cu 23,7 puncte mai mult decât media UE de 68,1⁴³.

În anii 1990, guvernul a introdus „inițiativa e-Estonia”, care a contribuit semnificativ la digitalizarea Estoniei (în special în ceea ce privește serviciile publice digitale) și își propune să faciliteze interacțiunile dintre populația, întreprinderile și guvernul estonian prin furnizarea a mii de servicii și soluții publice electronice.⁴⁴ Aceste servicii și soluții electronice, cum ar fi e-ID, x-Road și registrul comercial electronic, au simplificat multe procese și au permis numeroase inițiative, cum ar fi programul de e-reședință, stimulând și mai mult dezvoltarea economică a Estoniei și economisind resursele persoanelor fizice și ale întreprinderilor prin reducerea complexității birocratice.

Se estimează că inițiativa e-Estonia a contribuit la PIB-ul Estoniei cu încă 27-31 miliarde EUR (conform unui studiu realizat de Enterprise Estonia).⁴⁵ S-a afirmat că serviciile și soluțiile electronice au făcut interacțiunea dintre oameni, întreprinderi și administrație mai rapidă și mai eficientă: se estimează că, prin reducerea complexității birocratice, Estonia a economisit 2% din PIB în fiecare an.⁴⁶ Această inițiativă a contribuit, de asemenea, la crearea unei populații antreprenoriale și private cu o mare înclinație de a utiliza soluții digitale. Astăzi, majoritatea estonienilor folosesc zilnic serviciile și soluțiile administrative electronice (99% dintre estonieni își declară acum veniturile online).⁴⁷ În plus, aceste servicii au contribuit la creșterea unui sector TIC dinamic, care reprezintă 7% din PIB și angajează 5,9% din forța de muncă.

În ultimii 20 de ani, au fost lansate versiunile digitale pentru diverse servicii și soluții ale administrației publice, cum ar fi cărți de identitate guvernamentale, rețete medicale și votul electronic la alegerile guvernamentale.

Recomandarea 1B: Crearea unei platforme ca sursă unică de informare și derularea unei campanii de conștientizare care vizează IMM-urile

Recomandăm guvernului să creeze o sursă unică de informare cu privire la digitalizarea IMM-urilor, cu scopul de a contribui la reducerea complexității și fragmentării legate de numeroasele părți implicate în ecosistemul inovării și serviciile pe care le oferă. Aceasta ar putea fi o platformă online care funcționează ca un singur punct de acces pentru toate informațiile legate de digitalizare, orientând întreprinderile mici și mijlocii către cel mai potrivit tip de sprijin și/sau actor implicat. Acest punct unic de intrare ar folosi conținutul și materialele care există deja, contribuind la reducerea complexității ecosistemului. Participanții cheie în materie de inovare (cum ar fi asociațiile de întreprinderi, centrele de inovare digitală și clusterelor tehnologice) ar avea, de asemenea, oportunitatea de a îmbunătăți coordonarea și de a-și extinde know-how-ul. O astfel de platformă ar putea fi construită în mod iterativ – începând de la un nucleu de informații, cu un mecanism pentru adăugarea de noi informații și resurse pe măsură ce sunt dezvoltate. În plus, o parte din fondurile Mecanismului de redresare și reziliență ar putea fi angajate prin această platformă, de exemplu, o companie să poată accesa această finanțare pentru digitalizare prin intermediul platformei. Înțelegem, de asemenea, că Ministerul Antreprenoriatului și Turismului lucrează la o nouă platformă („mentorul IMM-urilor”) care își propune să fie o sursă unică de informare pentru întreprinderile mici și mijlocii privind digitalizarea.

⁴² Comisia Europeană. Estonia în Indicele economiei și societății digitale (DESI). Disponibil la: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-estonia>

⁴³ Comisia Europeană. Estonia în Indicele economiei și societății digitale (DESI). Disponibil la: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-estonia>

⁴⁴ Ghid E-Estonia (2023). Disponibil la: <https://e-estonia.com/facts-and-figures/>

⁴⁵ Ghid E-Estonia (2023). Disponibil la: <https://e-estonia.com/facts-and-figures/>

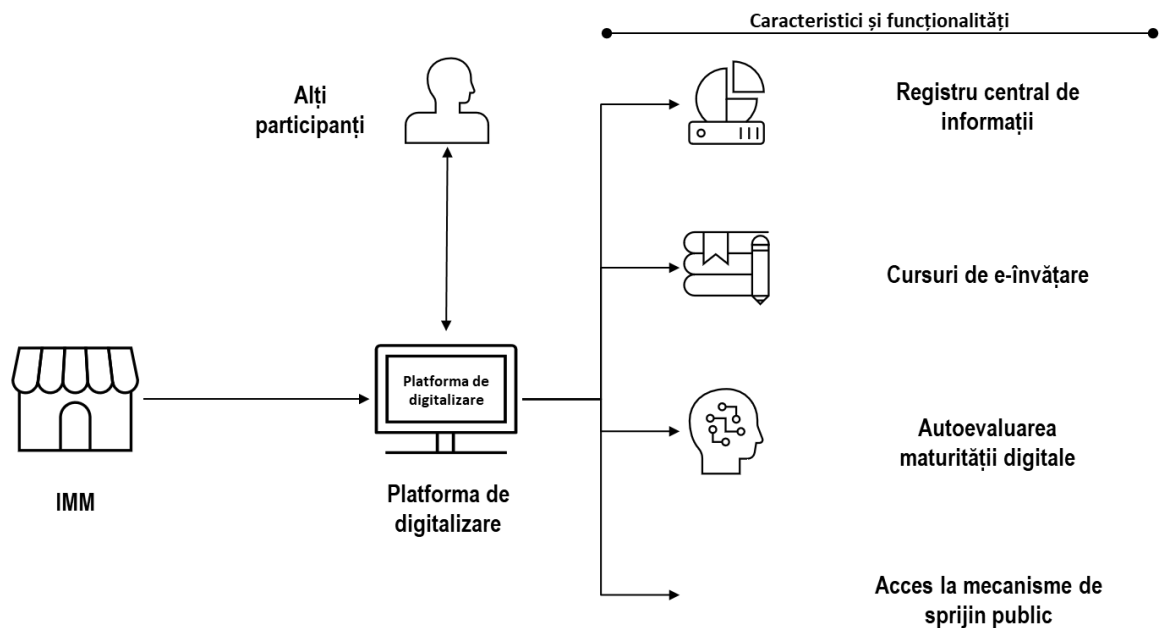
⁴⁶ E-Estonia (2019). Estonia își împărtășește know-how-ul de e-guvernare. Disponibil la: <https://e-estonia.com/global-digital-society-fund/>

⁴⁷ Ghid E-Estonia (2023). Disponibil la: <https://e-estonia.com/facts-and-figures/>

În ceea ce privește structura, sursa unică de informare ar putea include:

1. Registrul central de informații, de exemplu cu privire la rolul diferiților participanți pentru fiecare sector, tehnologiile disponibile, serviciile, reglementările (de exemplu, privind confidențialitatea datelor și securitatea cibernetică).
2. Cursuri de învățare electronică/materiale de formare (de exemplu, despre schimbarea proceselor de afaceri, reproiectarea posturilor și îmbunătățirea calității forței de muncă și gestionarea implementării tehnologiei digitale).
3. Autoevaluarea maturității digitale (pentru a măsura nivelul de maturitate digitală al companiilor și pentru a obține îndrumări privind argumentul economic pentru digitalizare și cum se poate atinge aceasta).
4. Acces simplificat la schemele de sprijin public și la programele de finanțare disponibile sectorului (de exemplu, Mecanismul de redresare și reziliență).

Figura 11: Prezentarea generală a funcționalității sursei unice de informare (platforma de digitalizare) pentru IMM-uri

Sursa: Analiză Oliver Wyman

În paralel cu platforma de sursă unică, guvernul ar trebui să lanseze o campanie de conștientizare destinată întreprinderilor mici și mijlocii. O astfel de campanie ar putea fi desfășurată la nivel local și/sau național, dar trebuie asigurat că include părțile cu care aceste întreprinderi interacționează deja și în care au încredere, indiferent că acestea sunt asociații de întreprinderi, camere de comerț, centre de inovare digitală, clustere, contabili sau altele. Campania ar trebui să se concentreze pe beneficiile investițiilor cu costuri relativ reduse în digitalizare și să clarifice unde pot găsi IMM-urile informații suplimentare. În mod ideal, lansarea unei strategii de digitalizare din sursă unică și/sau guvernamentale ar trebui însoțită de o campanie, care să includă alți participanți cheie din ecosistem. Un exemplu este campania post-COVID a Alianței Europene pentru IMM-uri Digitale, #digitalSME4skills, care a folosit acest hashtag și insignă și în care organizațiile participante au oferit cursuri de formare pentru competențe digitale, cu scopul de a crește gradul de conștientizare.

Recomandarea 1C: Întărirea centrelor de inovare digitală și extinderea ofertei lor de programe de consultanță și formare pentru IMM-uri, cu scopul de a le îmbunătăți competențele digitale, de a le ajuta să identifice oportunitățile oferite de digitalizare și de a prezenta argumentul economic pentru investițiile digitale

Centrele de inovare digitală sunt un participant important în ecosistemul național de inovare, cu o prezență puternică la nivel european. Comisia Europeană le definește drept „un mecanism de sprijin care ajută companiile să devină mai competitive prin îmbunătățirea proceselor de afaceri/producție, a produselor și a serviciilor prin intermediul tehnologiilor digitale”. Aceste centre se concentrează în mod special pe întreprinderile mici și mijlocii, întreprinderile cu capitalizare medie și low-tech, implicând diferite tipuri de organisme, cum ar fi furnizori de tehnologie, universități, asociații industriale, incubatoare și investitori, fiind gestionate operațional de un coordonator desemnat. Ele oferă multe tipuri diferite de sprijin întreprinderilor mici și mijlocii din România. Acestea pot include educare și formare bazată pe competențe, informare și consultanță cu privire la modul

trecerii prin transformarea digitală, accesarea finanțării și stabilirea unor legături cu alte întreprinderi mici cu experiențe similare sau companii tehnologice care oferă soluții relevante firmelor care doresc să digitalizeze o anumită parte a afacerii lor. Centrele de inovare digitală sunt administrate la nivel regional și, prin urmare, pot oferi o soluție personalizată IMM-urilor din zona lor. Multe centre locale au fost înființate înainte de înființarea de către Comisia Europeană a programului Centrul european de inovare digitală (EDIH), iar unele au aplicat cu succes pentru a deveni centre EDIH.

În ciuda diferitelor inițiative care există la nivel național și regional, întreprinderile mici și mijlocii românești încă se confruntă cu obstacole semnificative în încercările lor de a se digitaliza, competențele și cunoștințele digitale limitate cu privire la modul de realizare a digitalizării reprezentând o barieră persistentă și omniprezentă. Colaborând cu alți participanți din ecosistem (cum ar fi asociațiile de întreprinderi, clustere tehnologice și contabilii), centrele de inovare digitală și-ar putea extinde oferta de programe de consultanță și formare pentru IMM-uri, cu scopul de a le îmbunătăți competențele digitale, de a le ajuta să identifice oportunitățile oferite de digitalizare și de a prezenta argumentul economic pentru investițiile digitale (să-și îmbunătățească șansele de a obține finanțare). Acest lucru ar trebui făcut în paralel și în plus față de recomandările 1A și 1B (pentru a evita crearea unei fragmentări suplimentare). Această ofertă ar trebui ajustată pentru diferite categorii de întreprinderi mici și mijlocii, de exemplu:

- IMM-uri mai puțin dezvoltate (și probabil mai mici) care trebuie să fie „acompaniate” pe întreaga durată a digitalizării, de la identificarea oportunității până la integrarea în activitatea comercială.
- IMM-uri mai avansate (și probabil mai mari) care au nevoie de sprijin doar într-o etapă specifică a efortului de digitalizare (cum ar fi elaborarea argumentului economic pentru finanțarea digitalizării).

Datorită rolului cheie pe piață, guvernul român ar trebui să se asigure că există o acoperire suficientă a centrelor de inovare digitală (sau a afiliațiilor acestora) în toată țara, inclusiv și mai ales în regiunile rămase în urmă. În România, primele centre au fost înființate în 2020; în iunie 2022, existau șapte, în regiuni din întreaga țară.⁴⁸ La nivel general, guvernul român s-ar putea concentra pe întărirea rolului său prin intermediul unor recomandări incluse în recentul raport BEI pe această temă (cum ar fi diversificarea surselor sale de finanțare, extinzând rețeaua, oferind instruire pentru centre), eventual valorificând fondurile Mecanismului de redresare și reziliență în acest scop.⁴⁹

(2) Abordarea deficitului de finanțare

Un factor cheie care împiedică multe întreprinderi mici și mijlocii din România să se digitalizeze este lipsa accesului la capital pentru a investi în produse și soluții digitale sau în dezvoltarea competențelor digitale. După cum s-a subliniat mai sus, acest lucru este determinat de mai mulți factori: aparenta lor reticență de a căuta finanțare tradițională, de exemplu împrumuturi bancare; priorități concurente, ceea ce înseamnă că investițiile cu o perspectivă pe termen lung, cum ar fi digitalizarea, sunt de obicei mai puțin prioritare pe ordinea de zi, și solvabilitatea scăzută a multor companii, ceea ce înseamnă că cererile de împrumut nu le sunt sau nu le-ar fi aprobate, chiar dacă le-ar depune.

Recomandarea 2A: Colaborarea cu băncile și societățile de tehnologie financiară pentru a îmbunătăți interacțiunea IMM-urilor cu sectorul financiar

Multe întreprinderi mici și mijlocii sunt în prezent excluse de la serviciile financiare tradiționale din România. A le convinge să interacționeze cu serviciile financiare fie prin intermediul băncilor, fie prin intermediul unor participanți mai inovatori din domeniul fintech reprezintă un pas cheie în susținerea demersurilor lor de digitalizare, în special prin asigurarea accesului la finanțare. Conform informațiilor noastre empirice, acest lucru este determinat parțial de reticența IMM-urilor, confirmată de datele care arată că o mare parte a populației adulte din România este nebancaizată (această cifră era de 42 % în 2017 și a coborât la 31 % în 2021)⁵⁰

Sprijinirea băncilor în implementarea unor eforturi de sensibilizare direcționate către întreprinderile mici și mijlocii ar trebui să fie primul pas pentru creșterea interacțiunii acestora cu serviciile financiare. Guvernul României și Grupul BEI lucrează deja intens cu băncile din România, precum Banca Transilvania, CEC Bank,

⁴⁸ Comisia Europeană (2020). Evaluare EDIH – România. <https://www.adr.gov.ro/wp-content/uploads/2022/06/EDIH-eval-panel-overview-Romania.pdf>

⁴⁹ © Banca Europeană de Investiții (2020). „Finanțarea digitalizării întreprinderilor mici și mijlocii: Rolul de stimulare al centrelor de inovare digitală.” Disponibil la: https://www.eib.org/attachments/thematic/financing_the_digitalisation_of_smes_en.pdf

⁵⁰ Banca Mondială (2020). „Incluziunea financiară în România: Provocări și oportunități.” Disponibil la: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/830431587015032573/pdf/Financial-Inclusion-in-Romania-Issues-and-Opportunities.pdf>; Banca Mondială (2021). „Baza de date Global Findex Database.” Disponibil la: <https://www.worldbank.org/en/publication/globalfindex>

ProCredit Bank și altele, pentru a oferi produse financiare IMM-urilor. Guvernul României a lansat și noul Program IMM Invest Plus cu garanții pentru împrumuturi și granturi care vor acoperi șase domenii diferite (IMM Invest România, Agro IMM Invest, IMM Prod, Garant Construct, Innovation și Rural Invest), inclusiv o fereastră de inovare care va oferi garanții până la un total de 153 milioane EUR. Recomandarea noastră este ca aceste inițiative să fie intensificate și să se colaboreze cu acestea și cu alte bănci în eforturile de sensibilizare direcționate cu scopul de a implica o pondere tot mai mare a întreprinderilor mici și mijlocii în interacțiunea cu sistemul financiar, în special în acele domenii și sectoare în care interacțiunea lor cu serviciile financiare este cea mai redusă.

Pe lângă bănci, guvernul român și Grupul BEI (în special FEI) ar putea colabora cu alți participanți din sectorul serviciilor financiare și furnizori de finanțare alternativă, cum ar fi instituțiile financiare nebancale și societățile de tehnologie financiară, pentru a diversifica și a îmbunătăți interacțiunea lor cu întreprinderile mici și mijlocii.

Ni s-a spus în interviuri că instituțiile financiare nebancale au demonstrat deja un model de funcționare de succes pentru Grupul BEI în cadrul Programului de ocupare a forței de muncă și inovare socială (EaSI), de exemplu. În plus, societățile de tehnologie financiară s-au dovedit a fi parteneri de finanțare atractive pentru IMM-uri, deoarece deseori folosesc date netradiționale pentru a evalua bonitatea și, din acest motiv, sunt mai predispuse să ofere împrumuturi pentru solicitanți cu un istoric al creditelor mai scurt. Fintech-urile sunt de obicei mai predispuse decât băncile să ofere împrumuturi negarantate pe termen lung, ceea ce reprezintă o ofertă atractivă pentru IMM-uri.⁵¹ Există, de asemenea, spațiu semnificativ pentru creștere pe piața fintech din România în ceea ce privește numărul de participanți și numărul organizațiilor care interacționează cu aceștia. FEI ar putea colabora cu participanții locali și internaționali care operează în România pentru a sprijini eforturile de sensibilizare, valorificând atât produsele sale de garantare, cât și produsele de capital de risc pentru a sprijini extinderea acestora în favoarea populației de IMM-uri nebancaizate.

Recomandarea 2B: Colaborarea cu băncile și societățile de tehnologie financiară pentru a îmbunătăți programele actuale disponibile pentru IMM-uri și pentru a le adapta la caracteristicile specifice și maturitatea digitală a acestora Conform acestui raport, chiar și întreprinderile mici și mijlocii care interacționează cu sectorul financiar se luptă să acceseze resursele necesare pentru a prioritiza investițiile în digitalizare (fie acestea granturi sau împrumuturi). Grupul BEI și guvernul român ar trebui să colaboreze cu băncile și fintech-urile pentru a îmbunătăți programele actuale disponibile pentru IMM-uri și pentru a maximiza acoperirea și impactul.

De exemplu, Grupul BEI și guvernul român ar putea explora modalități de a lega finanțarea existentă, susținută de BEI la granturile pentru digitalizare incluse în Mecanismul de redresare și reziliență al României. Acest lucru ar crea un fel de program mixt de finanțare pentru IMM-uri, disponibil pentru întreprinderile mici și mijlocii, în care finanțarea susținută de BEI (acordată prin bănci) este parțial echivalentă de guvernul României prin granturi ale Mecanismului de redresare și reziliență (până la un anumit prag și pe baza unor criterii de eligibilitate prestabilite). În practică, acest lucru ar putea funcționa în moduri diferite, o opțiune fiind prezentată mai jos:

- Dacă un IMM dorește să finanțeze un proiect de digitalizare care costă 10 000 EUR, ar putea cere un împrumut de la banca sa (presupunând că este o bancă parteneră BEI). În cazul în care banca aprobă finanțarea și proiectul de digitalizare îndeplinește criteriile predefinite de eligibilitate pentru grant (de asemenea verificate de bancă), compania ar avea acces la grantul pentru digitalizare oferit de guvernul României (de exemplu, până la 3 000 EUR), iar costul rămas al proiectului ar fi finanțat prin împrumutul garantat de BEI (în acest caz 7 000 EUR).
- Grantul ar fi disponibil doar pentru proiectele pentru care s-a aprobat finanțarea prin împrumut, îmbunătățind astfel responsabilitatea companiei și stimulentele pentru aceasta de a folosi fondurile primite într-un scop bun (comparativ cu situația în care s-ar folosi doar cu grant). Mai mult, acordurile de grant ar urma să fie semnate doar după semnarea contractelor de finanțare aferente, iar cele două decizii ar fi distincte.
- Acest mecanism ar putea fi limitat doar la proiectele de digitalizare eligibile pentru granturi. În schimb, pentru proiectele care nu îndeplinesc criteriile predefinite de eligibilitate pentru grant, s-ar aplica o rută standard de finanțare.
- Ar putea exista, de asemenea, posibilitatea de a varia criteriile de eligibilitate a granturilor în funcție de anumite caracteristici ale IMM-urilor, pentru a le stimula pe acelea care în prezent nu interacționează cu sectorul financiar (astfel încât, de exemplu, acestea să beneficieze de o proporție mai mare a grantului).

⁵¹ Banca Europeană Centrală (2022). „Efectele reale ale creditării fintech asupra IMM-urilor: dovezi din cererile de împrumut.” Disponibil la: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpwps/ecb.wp2639~849f8a2608.en.pdf>

Acest mecanism (sau o variantă a acestuia) ar putea ajuta întreprinderile mici și mijlocii să obțină finanțare la care altfel nu ar avea acces, în condiții mai bune (cum ar fi rate mai mici ale dobânzilor datorate componentei de grant). În plus, ar spori interacțiunea lor cu instituțiile financiare datorită unui singur proces de aprobare, care acoperă atât grantul, cât și împrumutul.

Grupul BEI are o experiență bună în parteneriatele cu băncile din România. Mai jos sunt câteva exemple de colaborări care ar putea fi folosite ca bază pentru testarea inițiativei descrise mai sus în combinație cu granturile recent lansate de Mecanismul de redresare și reziliență:

- **Credite BEI pentru intermediari:** BEI a oferit finanțare băncilor comerciale (de exemplu Banca Transilvania, CEC Bank, ProCredit Bank și altele), care apoi folosesc aceste fonduri pentru a oferi finanțare (de obicei prin împrumuturi) întreprinderilor mici și mijlocii, cu condiții specifice adaptate nevoilor acestora.
- **Garanții FEI la creditele bancare pentru IMM-urile românești, reducând dobânzile practicate de bănci:** Acest lucru a fost realizat prin **Inițiativa pentru IMM-uri România**. FEI a utilizat resurse din fondurile structurale și de investiții europene (ESIF), cu ajutorul împrumuturilor comerciale (CEC Bank, Banca Comercială Română (BCR), BRD – Groupe Société Générale, Libra Internet Bank, ProCredit Bank, Raiffeisen Bank și UniCredit), pentru a acorda finanțare totală în cadrul inițiativei IMM România în valoare de până la 1,38 miliarde EUR.⁵²

Un exemplu de finanțare mixtă similară susținută de BEI, deja pusă în practică, este mecanismul de infrastructură pentru combustibili alternativi, disponibil la nivelul UE alături de împrumuturile BEI cu granturi UE disponibile.

(3) Susținerea dezvoltării ecosistemului mai larg de inovare

Recomandarea 3A: Utilizarea platformei de tip sursă unică prezentate mai sus pentru a sprijini eforturile de corelare a cererii și ofertei la scară națională

Atunci când întreprinderile mici și mijlocii caută soluții tehnologice, ele întâmpină anumite dificultăți în a naviga prin opțiunile tehnologice existente oferite și în a le găsi pe cele mai potrivite pentru nevoile lor. Deși există unele servicii care ajută la corelarea nevoilor IMM-urilor cu soluțiile disponibile – de exemplu, există companii⁵³ din sectorul privat care furnizează un serviciu de piață și unele centre de inovare digitală/clustere⁵⁴ sprijină IMM-urile în găsirea soluțiilor sau chiar organizează „evenimente” de coordonare, aceste servicii sunt fragmentate și adesea regionale, mai degrabă decât naționale, ceea ce înseamnă că întreprinderile nu au acces egal în toată țara și că serviciul ar putea fi îmbunătățit.

Recomandăm guvernului român să utilizeze platforma de tip sursă unică prezentată mai sus pentru a sprijini mai bine IMM-urile în accesarea soluțiilor și produselor tehnologice românești disponibile, prin sprijinirea eforturilor de corelare a cererii și ofertei. Un prim pas ar fi conectarea serviciilor de coordonare dintre cerere și ofertă existente și a furnizorilor (soluții din sectorul privat și clustere tehnologice/centre de inovare digitală care oferă acest serviciu) pe platformă. Guvernul ar putea sprijini, de asemenea, fie financiar, fie prin furnizarea de conexiuni și consultanță, eforturile de a crea soluții similare în alte zone ale României prin alte clustere sau centre, toate găzduite pe platforma unică de informare. O soluție mai de amploare – care ar necesita mai multe investiții și timp – ar fi sponsorizarea dezvoltării unei oferte suplimentare pe platformă pentru a corela cererea și oferta de soluții digitale. O astfel de platformă integrată ar găzdui un „meniu” de soluții digitale preaprobat și organizate, disponibile pentru întreprinderile mici și mijlocii din sectoare specifice (începând cu sectoare strategice definite). Scopul platformei ar fi de a facilita alegerea soluțiilor digitale potrivite (dintre multele disponibile pe piață). Înțelegem că Ministerul Antreprenoriatului și Turismului elaborează un proiect pentru a crea o platformă cuprinzătoare pentru sprijinirea IMM-urilor, cu cinci piloni, care ar putea fi o oportunitate de a include o piață de soluții pentru IMM-uri (de exemplu, administrative, tehnologice și operaționale).

⁵² © Banca Europeană de Investiții (2019). Inițiativa IMM: Grupul BEI își extinde substanțial sprijinul pentru afacerile din România, grație fondurilor UE. Disponibil la:

<https://www.eib.org/en/press/all/2019-252-sme-initiative-eib-group-substantially-expands-its-support-to-romanian-businesses-thanks-to-eu-funds>; Fondul European de Investiții (2018). Inițiativa IMM România (faza inițială extinsă ulterior cu finanțare ESIF suplimentară). Disponibil la: https://www.eif.org/what_we_do/guarantees/sme_initiative/smei_romania/index.htm

⁵³ De exemplu Softlead: <https://softlead.ro/>

⁵⁴ De exemplu, clusterul Transilvania IT / Transilvania DIH.

Studiu de caz: Programul SME Go Digital din Singapore

Lansat în 2017 de două autorități guvernamentale, programul SME Go Digital își propune să crească productivitatea prin facilitarea digitalizării în rândul întreprinderilor mici și mijlocii, prin intermediul unei platforme de piață pentru a facilita corelarea ofertei și cererii de soluții digitale pentru IMM-uri. Concret, programul include **portali sectoriale de tip ghișeu unic pentru IMM-uri și furnizori de tehnologie**, cu suport practic disponibil în fiecare etapă:

- **Planul digital al sectorului (IDP):** Ghid privind soluțiile digitale și formarea necesară pentru fiecare etapă de creștere economică a IMM-urilor.
- **Pachetul digital de start:** Soluții digitale fundamentale pentru IMM-urile noi, pentru a le ajuta să înceapă din timp digitalizarea.
- **Soluții preaprobatate:** Soluții digitale dovedite, prietenoase pentru IMM-uri, preaprobatate de IMDA pentru a satisface nevoile de afaceri. Sunt disponibile granturi guvernamentale, cum ar fi Productivity Solutions Grant (PSG), pentru adoptarea acestor soluții.
- **Servicii de management de proiect în domeniul digitalizării:** Manageri de proiect cu experiență în sprijinirea IMM-urilor în implementarea soluțiilor digitale.
- **Servicii de consultanță (SME Digital Tech Hub):** Sfaturi de specialitate la care IMM-urile pot apela pentru a-și transforma afacerile cu ajutorul tehnologiilor digitale.
- **Creștere digitală:** Platforme de comerț electronic business-to-business (B2B) și business-to-consumer (B2C), pe care IMM-urile le pot folosi pentru a se globaliza.
- **Bonus pentru reziliență digitală:** Bonus pentru a ajuta la îmbunătățirea capacităților digitale ale întreprinderilor mici și mijlocii pentru a deveni mai puternice după perioada de criză, începând cu sectorul serviciilor alimentare și de retail.

Cea mai apreciată caracteristică a acestei platforme este prezența soluțiilor digitale consacrate, ușor de utilizat pentru IMM-uri, care sunt preaprobatate înainte de a fi puse pe platformă. Companiile care sunt interesate pot alege dintre aceste soluții și pot obține subvenții de stat directe (dacă îndeplinesc anumite criterii prestabilite).

Recomandarea 3B: Sprijinirea dezvoltării companiilor de tehnologie care oferă produse de digitalizare adaptate nevoilor IMM-urilor și prețurilor pe care și le pot permite

Recomandăm guvernului României să dezvolte un program de stimulare a inovării în țară, cu sprijinul Grupului BEI, acolo unde este necesar. Acest lucru s-ar putea realiza prin mai multe căi:

- Creșterea finanțării pentru companiile inovatoare, fie direct, fie prin stimularea/sprijinirea furnizorilor de finanțare, cum ar fi capitalul de risc și capitalul privat; produsele de finanțare relevante ar putea fi sub forma finanțării prin capitaluri proprii, îndatorare de risc și de tip mezanin. Grupul BEI a implementat deja o serie de programe în România, precum InnovFin și COSME (implementate de FEI), deși înțelegem că cererea pentru acestea a fost relativ scăzută în România.
- Lansarea unor competiții/hackathonuri pentru a găsi soluții digitale țintite și/sau validarea conceptelor pentru a răspunde nevoilor specifice IMM-urilor, eventual prin intermediul unui împrumut aferent (a se vedea, de exemplu, împrumuturile pentru inovare din Regatul Unit).⁵⁵

O parte din finanțarea pentru aceasta ar putea proveni din cele 350 milioane EUR alocate pentru a sprijini digitalizarea IMM-urilor, în cadrul Mecanismului de redresare și reziliență.

Eforturi suplimentare pentru dezvoltarea ecosistemului de inovare și digitalizare

Studiul de față și alte studii similare axate pe digitalizarea IMM-urilor din alte țări europene au constatat în mod constant că, în privința digitalizării, acestea beneficiază în urma efectelor de rețea ale unui ecosistem puternic de inovare și digitalizare. Un ecosistem puternic include eforturi și factori din sectoarele public și privat, cum ar fi centre de inovare digitală, clustere tehnologice, îndrumare și programe guvernamentale, finanțare publică și privată concentrate, un mediu sănătos de capital de risc și capital privat și afaceri, precum și universități înfloritoare.

⁵⁵ Cercetare și inovare în Regatul Unit. Credite pentru inovare. Disponibil la: <https://www.ukri.org/councils/innovate-uk/guidance-for-applicants/guidance-for-specific-funds/innovation-loans/>

Toate propunerile prezentate mai sus vor contribui la dezvoltarea ecosistemului de inovare și digitalizare din România atât individual, cât și în combinație. Există câteva măsuri suplimentare care vor sprijini acest sistem, care ar putea fi explorate:

- Construirea de legături mai ample în România între companiile de top din diferite industrii, de exemplu între organizațiile de producție (fie organizații românești, fie străine cu operațiuni în România) și organizații tehnologice românești de top, cum ar fi UiPath. Unele interviuri au constatat că aceste relații ar putea fi întărite, aducând beneficii rețelei. De exemplu, aceasta ar putea implica crearea de oportunități de formare de rețele, crearea de grupuri de lucru comune pe probleme majore legate de digitalizare, care să reunească aceste grupuri, sau sprijinirea eforturilor de consolidare a capacităților de către organizațiile tehnologice în favoarea companiilor de producție.
- Întărirea relației dintre universități și întreprinderile mici și mijlocii. Există deja programe înființate și funcționale între universitățile românești și mari companii internaționale precum Google, Amazon și Bosch, dar, potrivit interviurilor, nu există activități de cercetare care, pe scară largă, să implice IMM-uri. O modalitate potențială de a face acest lucru ar fi condiționarea unei anumite finanțări pentru cercetare pentru universități de găsirea de parteneri IMM sau invers.

În concluzie, este important de remarcat, de asemenea, că implementarea la timp a Mecanismului de redresare și reziliență al României va fi cheia pentru implementarea eficientă a recomandărilor formulate în acest raport. Dacă este implementat bine, planul va oferi o combinație puternică de reforme și investiții care abordează unele dintre provocările cu care, după cum s-a subliniat mai sus, multe întreprinderi mici și mijlocii din România se confruntă zilnic, cum ar fi limitările de conectivitate în zonele rurale, deficitul de competențe digitale și multe altele. Mecanismul de redresare și reziliență va funcționa în sinergie cu recomandările formulate în acest document, de exemplu, investind resurse semnificative în promovarea adoptării de tehnologii avansate (de exemplu blockchain, inteligență artificială și calcul cuantic) în special în rândul IMM-urilor, împreună cu digitalizarea mai multor aspecte ale administrației publice. Mecanismul de redresare și reziliență și punerea în aplicare a recomandărilor din acest studiu reprezintă o oportunitate istorică de a deschide calea pentru succesul pe termen lung în reducerea barierelor care împiedică digitalizarea IMM-urilor din România și, în cele din urmă, pentru a sprijini creșterea acestora. Implementarea cu succes va trebui acompaniată, de asemenea, de un cadru de politici consecvent și de angajament pentru a „menține direcția” și a înțelege că beneficiile vor veni în timp, așa cum evidențiază studiile de caz prezentate în acest raport.

Digitalizarea IMM-urilor din România

O evaluare a nivelului de digitalizare al IMM-urilor
din România și recomandări pentru creșterea
nivelului lor de digitalizare

Iunie 2023

